

**SONKAJÄRVEN KUNTA,
Honkamäki-Viidankankaan tuulivoimaosayleiskaava**

VASTINERAPORTTI
LUONNOS
NÄHTÄVILLÄ

9.12.2024, TARK. 7.2.2025
8.5.2024
5.6.–6.8.2024

1.	IISALMEN KAUPUNKI, YLÄ-SAVON YMPÄRISTÖLAUTAKUNTA – 18.6.2024	3
2.	VIEREMÄN KUNTA, KUNNANHALLITUS – 18.6.2024	4
3.	KAINUUN LIITTO – 25.6.2024	4
4.	ILMATIETEEN LAITOS – 26.6.2024	4
5.	KUOPION KAUPUNKI, KULTTUURIHISTORIALLINEN MUSEO (POHJOIS-SAVON ALUEELLINEN VASTUUMUSEO) – 4.7.2024	4
6.	KAINUUN ELY-KESKUS – 17.7.2024.....	5
7.	MTK – 29.7.2024.....	6
8.	FINGRID OYJ – 1.8.2024.....	9
9.	DIGITA – 2.8.2024	9
10.	POHJOIS-SAVON ELY-KESKUS – 5.8.2024	10
11.	METSÄHALLITUS – 5.8.2024	12
12.	SUOMEN METSÄKESKUS – 6.8.2024	13
13.	IISALMEN KAUPUNKI, KAUPUNGINHALLITUS – 12.8.2024	15
14.	LUONNONVARAKESKUS – 14.8.2024	15
15.	MIELIPIDE 1.....	17
16.	MIELIPIDE 2.....	18
17.	MIELIPIDE 3.....	18
18.	MIELIPIDE 4.....	19
19.	MIELIPIDE 5.....	20
20.	MIELIPIDE 6.....	21
21.	MIELIPIDE 7.....	22
22.	MIELIPIDE 8.....	22
23.	MIELIPIDE 9.....	23
24.	MIELIPIDE 10.....	24
25.	MIELIPIDE 11.....	24
26.	MIELIPIDE 12.....	25

27.	MIELIPIIDE 13 (TOIVAKON KYLÄYHDISTYS)	25
28.	MIELIPIIDE 14.....	26
29.	MIELIPIIDE 15.....	30
30.	MIELIPIIDE 16.....	32
31.	MIELIPIIDE 17.....	32
32.	MIELIPIIDE 18.....	32
33.	MIELIPIIDE 19.....	36
34.	MIELIPIIDE 20.....	36
35.	MIELIPIIDE 21.....	37
36.	MIELIPIIDE 22.....	37

LAUSUNNOT

LAUSUNTO	VASTINE JA TOIMENPITEET
1. IISALMEN KAUPUNKI, YLÄ-SAVON YMPÄRISTÖLAUTAKUNTA – 18.6.2024	
Nähtävillä oleva materiaali, ympäristövaikutusten arviointiselostus sekä osayleiskaavaluonnoksen materiaali on laaja paketti tietoa asiasta ja tehdyistä selvityksistä. Selvityksiä voidaan kokonaisuutena pitää asiantuntevasti laadittuna ja eri vaikutukset on huomioitu ja tuotu esille hyvin. Ympäristölautakunta muistuttaa, että mikäli voimaloiden melu tai välke aiheuttaa naapuruussuhdelain mukaista kohtuutonta haittaa naapurustossa, voidaan yksittäiset voimat vaatia luvitettavaksi myöhemmin ympäristönsuojelulain nojalla.	Merkitään tiedoksi. Merkitään tiedoksi ja välitetään tieto toimijalle tiedoksi.
Hankealueella sijaitsee Sonkajärven käytöstä poistettu Palosuon kaatopaikka, joka on asianmukaisesti peitetty. Tuulivoimahankkeeseen liittyvä rakentaminen ja liikkuminen suljetun kaatopaikan alueella tulee kieltää, jotta kaatopaikan peiterakenteet eivät rikkoudu.	Merkitään tiedoksi ja huomioitu kaavaehdotuksessa sekä välitetään tieto toimijalle tiedoksi. Kaavaehdotuksessa vanhan kaatopaikan lähelle osoitetun tuulivoimalan rakennusala pienennetään. Maakaapelin linjaus kaavakartassa ohjeellinen ja on osoitettu olevan ajoyhteyden viereen. Toteuttamisessa ei ole tarvetta kajota käytöstä poistettuun kaatopaikkaan.
Tuulivoimaloiden määrästä riippumatta alueen ottaminen tuulivoimaloiden rakennusalueeksi aiheuttaa luonnon monimuotoisuuden vähenemistä. Tuulivoimaloiden, teiden, siltojen, maakaapeleiden, sähköasemien ja sähkölinjojen rakentaminen pienentää metsäpinta-alaa ja häiritsee luonnon monimuotoisuuden kannalta erityisen tärkeitä alueita. Häiriötä aiheuttavat mm. purojen ja norojen ylitykset sekä teiden ja tuulivoimaloiden reuna-aluevaikutukset. Pysyviä muutoksia aiheuttavan rakentamisen osalta kaavan toteuttamisessa tulisi edellyttää tuulivoimahankkeen toteuttajalta luonnonsuojelulain mukaista ekologista kompensatiota ennen rakentamisen aloittamista.	Kaavaratkaisu on laadittu siten, että luonnon monimuotoisuudelle ei aiheudu merkittävää haittaa. Tuulivoimaloiden rakennusalueita tai rakenteita ei ole osoitettu luonnon monimuotoisuuden kannalta merkittävälle alueelle. Ekologinen kompensatio perustuu heikennyksen aiheuttajan vapaaehtoisuuteen. Välitetään kompensatiehdotus toimijalle tiedoksi jatkosuunnittelua varten.
Luonnonvarakeskuksen (Luke) kansainvälisen koostejulkaisun mukaan monet lintu- ja nisäkäryhmät väistävät tuulivoimaa. Luken tutkimusryhmä koosti yhteen 84 tutkimusta 22 maasta ja erotti niistä 160 tapausta, joissa tuotettiin tietoa siitä, kuinka kauas tuulivoimat vaikuttavat eri lintu- ja nisäkäryhmiin. Tutkittuja vaikutuksia olivat esimerkiksi populaatiokoon pieneneminen, muutokset lintujen soidinkäyttäytymisessä, poikastuoton väheneminen ja poikaskuolleisuuden kasvu. Tutkituissa tapauksissa tuulivoimaloiden alueelta kauemmaksi siirtyi 63 % linnuista, 72 % lepakoista ja 67 % maanisäkkäistä. Honkamäki - Viidankankaan tuulivoimahanke yhdessä ympäristössä olevien useiden tuulivoimahankkeiden kanssa aiheuttaa merkittävää haittaa eläimille, koska eläimet pyrkivät siirtymään hankealueiden väliin jääville alueille, missä niille ei välttämättä ole riittävästi soveltuvia elinympäristöjä ja tilaa. Erityisesti kanalintujen on todettu törmäävän vaaleisiin voimalatorneihin, koska linnut ilmeisesti tulkitsevat ne metsässä oleviksi aukoiksi. Ylä-Savon ympäristölautakunta esittää, että osayleiskaavan luonnoksen koko osayleiskaava-alueella koskeviin kaavamääräyksiin lisättäisiin seuraavaa: 1) Tuulivoimaloiden, tuulivoimaloiden huolto- ja rakentamisteiden sekä nykyisten perusparannettavien teiden ja maakaapeleiden sijoittamisessa on otettava huomioon luonnon monimuotoisuuden kannalta arvokkaat alueet. 2) Tuulivoimaloiden mahdolliselle purkamiselle on haettava purkulupa rakennusvalvonta-	Merkitään tiedoksi. Kaavaehdotuksen yleismääräyksiä on täydennetty lausunnossa esitetyn kohdan 1) mukaisesti. Kaavalla ei ole tarkoituksen mukaista ottaa kantaa purkamiseen.

LAUSUNTO	VASTINE JA TOIMENPITEET
viranomaiselta. 3) Tuulivoimaloiden väritys vähintään puuston latvuskorkeuteen saakka, n. 30 - 40 metriä, on poikettava vaaleasta väristä. Nämä lisäykset lautakunta näkee tarpeellisena, sillä niillä ehkäistään mahdollisia ympäristöhaittoja.	Kaavaehdotusta on täydennetty muotoilemalla lausunnon kohtaa 3) Tuulivoimaloiden alue -määräykseen seuraavasti: "Tuulivoimaloiden tornin alaosan saa värjätä valkoisesta poikkeavalla värillä puuston latvuskorkeuteen tai noin 30 metriin saakka maanpinnasta."
Ottaen huomioon suunnitellun tuulivoimahankkeen vaikutukset maisemaan, voimaloiden sijoitusmahdollisuudet arvokkaat luontokohteet huomioiden, yhteisvaikutukset erityisesti luonnon monimuotoisuuteen viereisten tuulivoimahankkeiden kanssa sekä voimaloiden vaikutus alueen viihtyisyyteen ja mahdolliset vaikutukset viestiliikenteeseen, Ylä-Savon ympäristölautakunta pitää osayleiskaavaluonnoksen vaihtoehtoa VE2 parempana kuin VE1.	Merkitään tiedoksi.
2. VIEREMÄN KUNTA, KUNNANHALLITUS – 18.6.2024	
Vieremän kunnalla ei ole huomautettavaa YVA-arviointiselostukseen eikä osayleiskaavaluonnoksiin.	Merkitään tiedoksi.
3. KAINUUN LIITTO – 25.6.2024	
Tuulivoimaosayleiskaavan kaavaselostus on laadittu selkeästi ja kattavasti. Maakuntakaavan osalta Kainuun liitto tarkentaa, että Kainuussa on voimassa kuusi maakuntakaavaa, joista Kainuun tuulivoimamaakuntakaava 2035 ei ole vielä lainvoimainen. Kainuun liitto toteaa, että kaavaselostuksen kuvassa 5 (s. 23) oleva Kainuun maakuntakaavojen yhdistelmäkartta ei sisällä Kainuun tuulivoimamaakuntakaavan 2035 kaavamerkintöjä.	Merkitään tiedoksi ja kaavaehdotukseen on tarkistettu maakuntakaavatilanteet ja päivitetty kuva 5.
Kainuun liitto pyytää tarkistamaan osayleiskaava-aineistoihin muiden tuulivoimahankkeiden tilanteen. Kaavaselostuksen kuvassa 6 (s.26) Kajaanin puolella sijaitsevan Harsunlehdon tuulivoima-alueen yleiskaavoituksen on todettu olevan vireillä, mutta esimerkiksi kuvassa 7 (s.28) Harsunlehdon alue on todettu olevan rakenteilla.	Merkitään tiedoksi ja kaavaehdotukseen on asia tarkistettu.
Kainuun liitto pyytää huomioimaan hankkeen jatkosuunnittelussa eri tuulivoimahankkeiden yhteisvaikutukset Kainuun ja Pohjois-Savon maakuntien rajalla, johon on suunnitteilla useita seudullisia ja paikallisia tuulivoimapuistoja.	Merkitään tiedoksi ja huomioidaan jatkosuunnittelussa. Tuulivoimahankkeiden yhteisvaikutuksia on käsitelty kappaleessa 8.14.
Kainuun liitto suosittelee esittämään keinoja haitallisten vaikutusten lieventämiseksi yhteistyössä muiden alueen tuulivoimatoimijoiden kanssa.	Merkitään tiedoksi.
4. ILMATIETEEN LAITOS – 26.6.2024	
Ilmatieteen laitoksella ei ole lausuttavaa Honkamäki-Viidankankaan tuulivoimapuiston osayleiskaavan kaavaluonnoksesta, koska alue on yli 20 km päässä lähimmästä laitoksen säätutkasta.	Merkitään tiedoksi.
5. KUOPION KAUPUNKI, KULTTUURIHISTORIALLINEN MUSEO (POHJOIS-SAVON ALUEELLINEN VASTUUMUSEO) – 4.7.2024	
Kaavaselostus on monelta osin samansisältöinen YVA-selostuksen kanssa. Alueellinen vastuumuseo ottaa kantaa laajemmin rakennettuun kulttuuriympäristöön ja kulttuurimaisemaan koituvista vaikutuksista lausunnossaan YVA-selostuksesta. Kaavaselostusta tulisi kuitenkin kehittää rakennettua kulttuuriympäristöä koskevilta osin. Kappaleen 8.10 Vaikutukset rakennettuun kulttuuriympäristöön väliotsikossa esitellään vaikutuksia suojeltuihin rakennuksiin, kun kappaleessa tosiasialla tarkastellaan vaikutuksia erityislaeilla suojeltuihin	Asia korjattu kaavaehdotukseen; mainitut suojellut rakennukset muotoon erityislaeilla suojellut rakennukset. ELY-keskus on ohjeistanut Yhteysviranomaisen lausunnossa ympäristövaikutusten

LAUSUNTO	VASTINE JA TOIMENPITEET
rakennuksiin. Sen sijaan paikallisesti merkittäviä rakennusperintökohteita esitellään väliotsikon Paikalliset kohteet alla. Alueellinen vastuumuseo huomauttaa, että kuntakaavat ovat pääasiallisia suojelutyökaluja erityislakien rinnalla, ja inventoitujen kohteiden sijaan tulisi kaavaselostuksessa esitellä mahdollisesti kuntakaavoilla suojeltuja rakennuksia.	arviointiohjelmasta (s.23) huomioimaan paikallisten kohteiden osalta nimenomaan selvityksen Sonkajärven rakennusperinnettä ja kartoitus on siten tehty tältä osin viranomaisohjeen mukaisesti. Selostuksen paikallisten kohteiden kartoitus on yleis- ja asemakaavojen tasoa perusteellisempi ja kattaa myös kaava-alueiden ulkopuolelle jäävät alueet.
<u>Arkeologinen kulttuuriperintö</u> Tuulivoimapuiston ja sähkönsiirtoreittien alueella on tehty arkeologinen inventointi vuonna 2023 osana YVA-prosessia. Museo on tarkastanut ja hyväksynyt raportin. Kaavaselostuksen luvussa 3.7, taulukossa 2, on virheellisesti mukana Kupeela, inventoinnissa havaittu pellonraivausröykkiöalue, joka ei ole kiinteä muinaisjäänös. Taulukkoon tulee lisätä muinaisjäänösrekisterin mukaiset rekisteritunnukset.	Merkitään tiedoksi. Taulukko korjattiin kaavaehdotukseen. Inventoinnissa löydettiin yhdeksän uutta kohdetta, joista viisi hankealueella.
Kiinteät muinaisjäänökset on merkitty kaavaan VE1 ja VE2 asianmukaisesti sm-kohde- ja aluemerkinnoilla. Muinaisjäänösten päälle tai välittömään läheisyyteen ei ole osoitettu rakentamista. Tv-alueet ovat useamman sadan metrin päässä eikä myöskään tielinjoja ole osoitettu kohteiden läheisyyteen. Kaavaselostuksen luvussa 8.11 mainitaankin, että arkeologisiin kohteisiin ei kohdistu rakentamisen tai toiminnan aikaisia tai toiminnan loppumisesta johtuvia vaikutuksia.	Merkitään tiedoksi.
6. KAINUUN ELY-KESKUS – 17.7.2024	
<u>Kaavallinen tilanne</u> Kaavaselostuksessa on kuvattu kaavallista tilannetta ja esitetty mm. kuvassa 5 ote Kainuun maakuntakaavayhdistelmästä. Selostuksessa on huomioitu joulukuussa 2023 hyväksytty Kainuun tuulivoimamaakuntakaava. Tarkennettakoon, että kaavan voimaan tulosta on kuulutettu 6.3.2024. Kainuun ELY-keskus näkisi perusteltuna, että ote kaavayhdistelmästä sisältäisi myös voimaan tulleen kaavan ratkaisun. Ajantasaisinta otetta voi tiedustella Kainuun liitosta.	Päivitettiin kaavaehdotukseen kuva ajantasaisesta Kainuun maakuntakaavayhdistelmästä.
<u>Vaikutukset maisemaan</u> Näkyvyysanalyseissä on havaittu syntyvän maisemavaikutuksia myös Kainuun puolelle, sekä Raudanvedelle että Laakajärvelle. Honkamäki-Viidankan kaavaselostuksen mukaan kaukovaikutusalueella (etäisyys 15–25 km) tuulivoimaloiden näkyminen on selkeästi laajinta Laakajärvelle ja sen itärintalle. Laakajärven näkymää on verrattu luonteeltaan välivaikutusalueen järvien näkymiin, mutta voimalat näkyvät pienempinä. Määrällisesti eniten voimaloita tai niiden osia vaikuttaisi olevan yhteisvaikutusten näkymäalueanalyysin perusteella mahdollista nähdä vesiltä mm. Laakajärven keskeltä. Kainuun ELY-keskus esittää, että maisemallisia vaikutuksia yhteisvaikutuksiin arvioitaisiin havainnekuvin myös Laakajärveltä katsottuna, sillä Laakajärven pohjoisosaan on sijoittunut laaditun rantaosayleiskaavan perusteella loma-asutusta. Kainuun ELY-keskus muistuttaa, että näkyvyydellä voi olla merkitystä laajan järvenselän vuoksi. Kuten kaavaselostuksessa on todettu, voimaloiden	Voimalat näkyvät Laakajärven keskiosaan Hietalahden ja Someronlahden väliselle alueelle Hietasuon kohdalla. Voimaloiden näkyvyys puuston yli on tuolla kohdin varmaa ja ennustettavissa näkyvyysalueanalyysin ja etäisyyden perusteella. Rannalla on joitakin loma-asuntoja. Korsunniemen, Sääskiahon ja Sääskisuon rannoille voimalat näkyvät osittaisesti puuston yli. Voimalat eivät näy lainkaan Laakajärven pohjois- ja eteläosaan. Havainnekuva Laakajärveltä on lisätty kaavaehdotukseen.

LAUSUNTO	VASTINE JA TOIMENPITEET
lentoestevalot voivat näkyä pimeään aikaan kauas, mikä puoltaa tarvetta täydentää havainnollistavaa maisema-arviointia myös Laakajärven osalta.	
<u>Ekologiset yhteydet</u> Luonnon ydinalueet sekä ekologiset yhteydet ja niiden toimivuus turvaa elinoloja laajoja reviirejä tai vaellusalueita käyttäville lajeille, kuten suurpedoille, maakotkalle ja metsäpeuralle. Honkamäki-Viidankangas on osa tuulivoimahankkeiden keskittymää, joka voi vaikuttaa maakuntien rajaseudun ekologiseen verkostoon sekä voimala-alue- että sähkönsiirtoinfrastruktuurillaan. Kaavaselostuksen mukaan tuulivoimahankkeesta ei yhdessä muiden seudun tuulivoimahankkeiden kanssa arvioida aiheutuvan yhteisvaikutuksia ekologisiin yhteyksiin, koska alueiden tärkeimmät ekologiset yhteydet säilyvät hankkeesta huolimatta. Kainuun ELY-keskus huomauttaa, että Honkamäki-Viidankankaan kaavaluonnoksen ekologisten yhteyksien arvioinnissa ei ole mahdollisesti käytetty ajantasaista julkaisua tietoa. Kaavaselostuksesta ei käy ilmi, onko ai-neistona käytetty Kainuun liiton vuoden 2016 selvitystä vai vuonna 2023 on valmistunutta Ekologiset yhteydet Kainuun tuulivoimamaakuntakaavan tarkistamisessa -selvitystä, josta Kainuun liitto on maininnut Honkamäki-Viidankangas-tuulivoimahankkeen YVA-ohjelmaa koskevassa lausunnossaan. Vaikka kaava-alue sijoittuu n. 10 km etäisyydelle maakuntarajasta, Kainuun ELY-keskuksen näkemyksen mukaan huomionarvoinen on myös huhtikuussa 2024 Kajaanin kaupungin julkaisema Kajaanin ekologisen verkoston selvitys, jonka laadinnassa on huomioitu kuntarajat ja maakuntarajat ylittävät ekologiset yhteydet sekä niiden jatkuvuus. Kaavaselostuksessa todetaan, että Pohjois-Savon maakuntakaavassa 2023 ei mainita ekologisia yhteyksiä tai vastaavia Sonkajärven alueella. Maakuntien välisiä ekologisia yhteyksiä tarkastellessa olisi hyvä huomioida Pohjois-Savon maakuntakaava 2040:n 2. vaiheen kaavaehdotus, jota on tuotu esille Honkamäki-Viidankankaan kaavaselostusluonnoksen luvussa 3.2.2.2.	Merkitään tiedoksi. Tarkistettiin ajantasaisten julkaisujen käyttö kaavaehdotusvaiheessa. Tarkistettiin kaavaehdotusvaiheessa.
7. MTK – 29.7.2024	
Tavoitteessa todetaan: <i>”Hankkeen tarkoituksena on perustaa tuulivoimalat alueelle siten, että vaikutukset luontoon ja ihmisiin ovat mahdollisimman vähäiset ja jonka tuuliolosuhteet mahdollistavat hankkeen taloudellisen kannattavuuden.”</i> Näkemyksemme mukaan kunnan kannattaa hyväksyä vain sellainen kaava, joka toteuttaa vain sille määritellyn tarpeen ja tehtävän; tuulivoimaloiden sijainnin ohjaus, sillä kaava toimii rakennuslupien perusteena. Kaavaluonnoksessa esiin nostetut luontoarvot huomioidaan osana voimaloiden sijainnin ohjausta maankäytön yhteensovittamisessa, eli voimala väistää eikä luontoarvo. Pelkkä rakentamisohjaus ja rakennuspaikkojen osoittaminen riittää. Kaavaprosessin yhteydessä kunnan tulee pohtia, kannattaako sen hyväksyä kaava, joka tekee kunnasta suojelu- ja valvontaviranomaisen ohi luonnonsuojelulainsäädännön mukaisen viranomaisen ja tuo kunnalle mahdollisesti korvausvelvollisuuden aiheutetusta käytön rajoituksesta ja kaavasuojelusta?	Merkinnot, jotka on esitetty kaavassa, toimivat tietona viranomaisille maankäyttöön liittyvissä asioissa. Kaavamerkintöjä on tarkistettu ehdotukseen.
Kaavamerkinnöistä ja -määräyksistä: Natura 2000 -verkostoon kuuluva tai ehdotettu alue (nat): Selkeintä on merkitä vain ne Natura 2000-alueet, jotka todella ovat lopullisia Natura 2000-alueita (tarkat rajat ja suojelun perusteena olevat luonnonarvot ovat tiedossa)	Kaava-alueeseen sisältyy pieni osa Vahtisuon Natura-alueesta (FI0600014, Vahtisuo ja lähistön vanhat metsät, SAC). Vahtisuon Metsähallituksen omistama osa-alue tullaan perustamaan lakisääteiseksi luonnonsuojelualueeksi. Toinen puoli on yksityistä

LAUSUNTO	VASTINE JA TOIMENPITEET
Kaavaan ei pidä ottaa mitään erityisiä määräyksiä / ehtoja tms. Natura 2000-alueisiin liittyen, koska Luonnonsuojelulaissa on suoraan EU-direktiiveihin perustuva sääntely siitä, mitä oikeusvaikutuksia Natura 2000-alueilla on (mm. hankkeiden ja suunnitelmien arviointivelvollisuus sekä yleinen heikentämiskielto, jonka mukaan Natura 2000-alueen suojelun perusteena olevia luonnonarvoja ei saa merkittävästi heikentää). Maisematyö lupa pitää olla kaavassa erikseen määrätty, jotta sitä voidaan soveltaa. Maisematyölupaa ei voida määrätä puunkaatomiseen yleiskaavassa maa- ja metsätalousvaltaiseksi (M, MU, MY) osoitetulla alueella. Kunnan on myös hyvä pohtia, haluaako se olla valvova viranomainen, kun ELY-keskukset ovat lainmukainen valvova suojeluviranomainen Natura -alueiden osalta? Natura 2000 -sopimuksessa/suojelupäätöksessä esitetään määräykset esim. metsätaloustoimien osalta? Mikäli kunta rajoittaa sopimusta/suojelupäätöstä tiukemmin, niin kunnalle voi tulla korvausvelvollisuus. Kaavamääräyksen tulee olla selkeä, yksiselitteinen ja tarpeellinen. Ko. määräys on varsin epäselvä: Samaan aikaan todetaan heikentämiskielto (mitä ei saa tehdä?) sekä että tarpeelliset toimet saa tehdä (eli mitä saa tehdä?) Määritteleekö kunta aina tapauskohtaisesti kaavan hyväksymisen jälkeen, mitä saa tehdä? Lyhyesti: Kaava/merkintä ei tuo asiaan lisäarvoa luonnonsuojelunäkökulmasta ja se on omiaan heikentämään asian ja eri viranomaisten roolituksen selkeyttä.	suojelualueita. Ison Viitamäen eteläreunan kaavamerkintä on asianmukainen. Maisematyölupaa koskeva kaavamääräys koskee Natura 2000 -verkostoon kuuluvaa tai ehdotettua aluetta. Osayleiskaavan M-alueet ovat metsälain piirissä.
S-1 (Liito-orava) Merkintää ei ole syytä ottaa mukaan kaavaan, koska liito-oravan lisääntymis- ja levähdyspaikat eivät välttämättä ole pysyviä eli niiden paikat voivat muuttua. Lisäksi asiasta säädetään jo Luonnonsuojelulaissa, joten on selkeämpää, että suojelua määritetään vain Luonnonsuojelulain kautta, jolla luontodirektiivi on näiltä osin kansalliseen lainsäädäntöön implementoitu Lisääntymis- ja levähdyspaikkojen suojelu koskee eräitä muitakin lajeja kuin liito-oravaa, joten jos liito-oravan lisääntymis- ja levähdyspaikkoja ei käsitellä kaavassa erikseen ollenkaan, eri lajit ovat Luonnonsuojelulain nojalla samalla viivalla ja kokonaisuus pysyy selkeänä. Kaavamerkintä vaikuttaa olevan informatiivinen erityisominaisuutta osoittava merkintä, joka osoittaa sen aluemuotoisesti eikä pistemäisesti. Kaavaluonnon on toteuttamassa laajempaa ja tiukempaa suojelua ja käytönrajoitusta kuin lainsäädäntöemme edellyttää, minkä seurauksena kunta on korvausvelvollinen aikaisemmin kuvatulla tavalla. Liito-orava huomioidaan jo nyt osana normaalia metsätaloutta ilman kaavaohjausta, metsätalous ja liito-orava pystytään yhteensovittamaan. Kaava pikemminkin sekoittaa, kun kunta tulee kolmanneksi viranomaiseksi ELY-keskuksen ja metsäkeskuksen lisäksi tulkitsemaan toiminnallisia rajoja. Kunnan mukaan tulo hankaloittaa metsätalouden ja liito-oravan yhteensovittamista. Metsäkäyttöilmoituksen yhteydessä automaattivalvonta tunnistaa viranomaisrekisterissä olevat lakikohteet ja antaa automaattiviestin niiden huomiontärpeestä. Lyhyesti: Kaava/merkintä ei tuo asiaan lisäarvoa luonnonsuojelunäkökulmasta ja se on omiaan heikentämään asian ja eri viranomaisten roolituksen selkeyttä.	Kaavamerkintöjä ja -määräyksiä on tarkistettu ehdotukseen. Kaikki luontoselvityksen arvoalueet oli merkitty kaavaluonnoksessa, vaikka luonnonsuojelulaki olisi voimassa. Luonnon arvojen merkinnät, jotka on esitetty kaavassa, toimivat taustatietona muille viranomaisille maankäytön asioissa.

LAUSUNTO	VASTINE JA TOIMENPITEET
S-2 Luonnon monimuotoisuuden kannalta erityisen tärkeä alue Ei ole syytä ottaa merkintää mukaan kaavaan, koska eräiden vesiluontotyyppien suojelusta ja siitä poikkeamisesta säädetään vesilaissa Lyhyesti: Kaava/merkintä ei tuo asiaan lisäarvoa luonnonsuojelunäkökulmasta ja se on omiaan heikentämään asian ja eri viranomaisten roolituksen selkeyttä.	Kaavamerkintöjä ja -määräyksiä on tarkistettu ehdotukseen. Kaikki luontoselvityksen arvoalueet oli merkitty kaavaluonnoksessa, vaikka vesilaki olisi voimassa. Luonnon arvojen merkinnät, jotka on esitetty kaavassa, toimivat taustatietona muille viranomaisille maankäytön asioissa.
S-3 (metsälain 10§ -kohteet) Metsälakikohteita ei ole syytä merkitä kaavaan. Nämä metsälain 10§ -kohteet huomioidaan jo nyt osana normaalia metsätaloutta ilman kaavaakin. Kaavamerkintä vaikuttaa olevan informatiivinen erityisominaisuutta osoittava merkintä, joka osoittaa sen aluemuotoisesti eikä pistemäisesti. Kaava toteuttaa laajempaa ja tiukempaa suojelua ja käytönrajoitusta kuin lainsäädäntömme edellyttää, minkä seurauksena kunta on korvausvelvollinen aikaisemmin kuvatulla tavalla. Viranomaisvalvonta toimii; Metsäkäyttöilmoituksen yhteydessä automaattivalvonta tunnistaa viranomaisrekisterissä olevat lakikohteet ja antaa automaattiviestin niiden huomiointitarpeesta.	Kaavamerkintöjä ja -määräyksiä on tarkistettu ehdotukseen. Kaikki luontoselvityksen arvoalueet oli merkitty kaavaluonnoksessa, vaikka metsälaki olisi voimassa. Luonnon arvojen merkinnät, jotka on esitetty kaavassa, toimivat taustatietona muille viranomaisille maankäytön asioissa.
Luontoarvojen kannalta huomioitava alue Määräyksessä viitataan luontodirektiivin IV (a) liitteeseen ja linnustoon. Huomautamme, että tässä saattaa olla virhe, koska luontodirektiivin IV (a) liitteessä ei ole ainuttakaan lintua. Ylipäätään siihen, mitä Luonnonsuojelulaissa säädetään EU:n luonto- ja lintudirektiiveihin perustuen, ei tarvitse eikä pidä ottaa kantaa kaavassa, jotta kokonaisuus pysyy selkeänä. Lyhyesti: Kaava/merkintä ei tuo asiaan lisäarvoa luonnonsuojelunäkökulmasta ja se on omiaan heikentämään asian ja eri viranomaisten roolituksen selkeyttä	Kaavamerkintöjä ja -määräyksiä on tarkistettu ehdotukseen. Kaikkien luontoselvityksen luo- ja s-alueet oli merkitty kaavaluonnoksessa, vaikka luonnonsuojelulaki olisi voimassa. Luonnonsuojelumerkinnät, jotka on esitetty kaavassa, toimivat taustatietona muille viranomaisille maankäytön asioissa.
Luo -merkintä Näkemyksemme mukaan erittäin epäselvä ja jäsentymätön merkintä. Mikä on merkinnän arvo ja merkitys kaavan tavoitteen kannalta? Onko kohteilla lainsäädännönmukaisia suojeltavia luontoarvoja? Mihin nämä merkinnät perustuvat? Onko arvioitu merkinnän taloudellisia vaikutuksia? Kaavamerkintä vaikuttaa olevan informatiivinen erityisominaisuutta osoittava merkintä, joka osoittaa sen aluemuotoisesti eikä pistemäisesti. Kaava toteuttaa laajempaa ja tiukempaa suojelua ja käytönrajoitusta kuin lainsäädäntömme edellyttää, minkä seurauksena kunta on korvausvelvollinen aikaisemmin kuvatulla tavalla.	Kaikkien luontoselvityksen luo -alueet oli merkitty kaavaluonnoksessa. Luonnonsuojelumerkinnät, jotka on esitetty kaavassa, toimivat taustatietona muille viranomaisille maankäytön asioissa.
Kaavamerkinnät, numerointi ja selostuksen luettelo Luo ja S-3 -merkintöjen numerointi sekä kaavaselostuksessa oleva luettelo ovat menneet sekaisin. Kaavamääräysten lukeminen luonnoksesta on mahdollista. Merkinnät tulee korjata.	Kaavamerkinnät ja -määräykset sekä indeksinumeroinnit on tarkistettu ehdotukseen.
Vaikutukset metsätalouteen	

LAUSUNTO	VASTINE JA TOIMENPITEET
Kohdassa 8.7. on kuvattu tuulivoimarakentamisen vaikutuksia metsätalouteen. Huomautamme, että tulee arvioida myös kaavan vaikutukset metsätalouteen.	Lisätty kaavaselostukseen kappale 8.13 Metsätalousvaikutukset.
8. FINGRID OYJ – 1.8.2024	
Meillä ei ole tässä vaiheessa lausuttavaa nähtävillä olevista materiaaleista. Tässä kaava- ja YVA-lausunnossa ei kuitenkaan oteta kantaa sähkötekniisiin asioihin. Voimajohtoalueelle tai sen läheisyyteen sijoittuvasta rakentamisesta tulee pyytää Fingridistä erillinen risteämälausunto. Muiden kuin Fingrid Oyj:n omistamien voimajohtojen osalta teidän tulee pyytää erillinen lausunto voimajohtojen omistajilta.	Merkitään tiedoksi ja välitetään tieto toimijalle tiedoksi.
9. DIGITA – 2.8.2024	
Digitan antenni-tv vastaanottoneuvonnassa Digita Infossa on ajantasainen ja kattava tieto antenni-tv:n vastaanotto-olosuhteista. Vaikutusalueella ei ole todettu katvealuetta. Digita toteaa, että tuulipuistot voivat aiheuttaa merkittävää haittaa antenni- tv:n vastaanottoon ennen kaikkea radio- ja tv-lähetysasemaan nähden puiston takana olevissa asuin- ja lomarakennuksissa. Vastaanotto-ongelmat voivat syntyä jo yhdenkin tuulivoimalan tapauksessa. Pahimmillaan tuulivoimala voi estää tv-signaalin etenemisen kokonaan. Antenni-tv –lähetyskäyttöä käytetään myös viranomaisten vaaratiedotteiden välityskanavana. Tuulivoiman aiheuttaessa häiriön antenni-tv-vastaanottoihin vaikuttaa se tällöin myös vaaratiedotteiden saatavuuteen ja sitä kautta yleiseen turvallisuuteen. Tämän vuoksi vaikutukset antenni-tv vastaanottoihin tulisi ottaa huomioon myös turvallisuuteen liittyvien vaikutusten arvioinnissa. Antennitelevisiion vastaanotto-ongelmien syntymisen estämiseksi onkin erittäin tärkeää tutkia suunnitellun tuulivoimalan vaikutus antenni-tv-lähetysten näkyvyyteen jo hyvissä ajoin ennen rakennuslupien hakemista ja myöntämistä, ja mieluiten jo ennen tuulivoimalan sijaintipäätösten tekemistä.	Merkitään tiedoksi. Merkitään tiedoksi. Vaikutuksia on käsitelty kaavaselostuksen kappaleissa 8.1.4. Turvallisuuteen liittyvät vaikutukset ja 8.1.5. Vaikutukset viestintäverkkoihin. Television vastaanotto-olosuhteista ja mobiiliverkon kattavuudesta on laadittu esiselvitys, jossa esitetty vaihtoehtoja televisiovastaanotto-olosuhteiden parantamiseksi tai haittojen poistamiseksi tuulivoimaloiden aiheuttamilla häiriöalueilla.
Esitämme, että kaavoituksen edetessä, viimeistään rakennuslupien myöntämisvaiheessa: • hankevastaavan on esitettävä konkreettinen suunnitelma tuulivoimalan valtakunnallisen radio- ja tv-verkon lähetyskäytölle aiheuttamien häiriöiden estämiseksi tai poistamiseksi, tai mikäli suunnitelman laatiminen hakemusvaiheessa ei ole mahdollista, hankevastaavan tulee sitoutua laatimaan ja toimittamaan konkreettinen suunnitelma häiriöiden poistamiseksi viranomaisen asettamaan määräpäivään mennessä; ja • tarvittaessa täsmennetään, että tuulivoimahankkeen hankevastaava häiriön aiheuttajana on velvollinen huolehtimaan häiriöiden poistamisesta sekä siitä aiheutuvista kustannuksista. Eduskunnan liikenne- ja viestintävaliokunta on mietinnössään (LiVM 10/2014 vp - HE 221/2013 vp) todennut, että tuulivoimahäiriössä häiriönaiheuttaja huolehtii tilanteen korjaamiseksi tarvittavista toimenpiteistä ja myös vastaa kustannuksista. Valiokunta on jo aiemmin katsonut, että tämän kaltaisen aiheuttaja vastaa -periaatteen tulisi olla yleisemminkin taajuuksien häiriöiden yhteydessä noudatettava lähtökohta.	Merkitään tiedoksi ja välitetään tieto toimijalle tiedoksi.
Digita toteaa, että antenni-tv:n verkko-operaattori Digitan velvollisuuksiin ei kuulu tuulivoimaloiden tv-lähetyskäytölle aiheuttamien häiriöiden korjaaminen,	

LAUSUNTO	VASTINE JA TOIMENPITEET
vaan vastuu kuuluu häiriöiden aiheuttajalle. Näin ollen tuulivoimahankkeesta vastaavan on esitettävä konkreettinen suunnitelma häiriöiden estämiseksi ja poistamiseksi sekä otettava vastuu häiriöiden poistamisesta sekä niistä aiheutuvista kustannuksista.	Merkitään tiedoksi ja välitetään tieto toimijalle tiedoksi.
Digita toteaa, että tuulivoimaloiden tv-vastaanotolle aiheuttamat häiriöt ja niiden vaikutukset ja vaikutusalueet voidaan riittävällä suunnittelulla nykyisin enustaa. Tämän lausunnon kohteena oleva tuulivoimahanke voi muodostaa häiriöitä yhteisvaikutuksena toisien tuulivoimahankkeiden kanssa. Häiriön poistokeinoja toteutettaessa on otettava huomioon myös alueen muut mahdolliset tuulivoiman rakentamishankkeet. Lisäksi Digita toteaa, että tuulivoimaloiden aiheuttamien häiriöiden hoitamisessa ei valitettavasti ole alalle syntynyt yleisiä käytäntöjä. Tuulivoimaloiden aiheuttamat häiriöt voivat pahimmillaan estää kokonaan antenni-tv-signaalin vastaanoton. Erityisesti tilanteessa, jossa olemassa olevan tv- ja radiolähetysaseman lähistölle sijoitetaan useita tuulivoimaloita, voidaan pahimmassa tapauksessa ajautua tilanteeseen, jossa tv-signaalin eteneminen estyy kokonaan. Sen vuoksi onkin erityisen tärkeää, että tuulivoimaloiden tv-vastaanotolle aiheuttamat häiriöt pyritään välttämään hyvissä ajoin etukäteen jo voimaloiden suunnitteluvaiheessa tuulivoimaloiden ja verkko-operaattoreiden välisellä yhteistyöllä. Ellei näin tehdä, riskinä on, että tuulivoimaloiden roottoreiden kotitalouksien tv-vastaanotolle aiheuttamat häiriöt jäävät korjaamatta ja kotitalouksien kärsittäviksi. Tästä on jo olemassa valitettavia esimerkkejä (esim. Pori Peitto). Tuulivoimayhtiöt tulee siten jo kaavoitus- ja rakennuslupavaiheessa velvoittaa huolehtimaan siitä, että tuulivoimalat sijoitetaan alueelle siten, että häiriöitä kotitalouksien antenni-tv:n vastaanotolle ei aiheudu. Viranomaisten tulisi päätöksessään tuoda selvästi esiin myös se, että mikäli huolellisesta ennakosuunnittelusta huolimatta tuulivoimalat kuitenkin aiheuttavat häiriöitä tv-vastaanotolle, tulee niiden myös huolehtia häiriöiden poistamisesta ja niistä aiheutuvista kustannuksista. Digita suhtautuu myönteisesti tuulivoiman käyttöön energianlähteenä. Jo toteutetut tuulivoimalat ovat kuitenkin osoittaneet, että tv- lähetysasemien jälkeen rakennetut tuulivoimapuistot voivat aiheuttaa olennaisia häiriöitä tv- vastaanottoon. Mahdollisten tuulivoimaloiden aiheuttamien häiriöiden korjaaminen ei kuulu Digitan velvollisuuksiin ja televisiovastaanoton varmistamiseksi alueella on erittäin tärkeätä, että tuulivoimatoimija huolehtii aiheuttamiensa häiriöiden poistamisesta ja niistä aiheutuvista kustannuksista.	Merkitään tiedoksi ja välitetään tieto toimijalle tiedoksi jatkosuunnittelua varten. Merkitään tiedoksi ja välitetään tieto toimijalle tiedoksi jatkosuunnittelua varten. Merkitään tiedoksi.
10. POHJOIS-SAVON ELY-KESKUS – 5.8.2024	
<u>Yleistä</u> Kaavaselostuksen selkeyteen ja informatiivisuuteen tulee kiinnittää huomiota kaavaehdotusvaiheessa. Selostuksessa on virheitä esim. kuvien numeroinnissa ja niihin viittaamisessa (Esimerkkejä: Luku 6.1 Kaavaratkaisun vaihtoehto ja niiden vaikutukset, 3. kappale: "Muutokset ovat nähtävissä kuvassa 19." Viittaus kohdistuu väärään kuvaan. Luku 8.1.1 Meluvaikutukset, 4. kappale, viittaus kuviin 27 ja 28 on virheellinen. Lisäksi melun keskiäänitasoja esittävässä kuvassa sen informatiivisuutta lisäisi huomattavasti hankealueen läheisyydessä sijaitsevien asuin- ja lomarakennusten sijaintien esittäminen osana kuvaa.)	Kuvien numeroinnit ja viittaukset on korjattu kaavaehdotukseen. Melun ja välkkeen kuviin lisätty asuin- ja lomarakennusten sijainnit.
Lisäksi kaavan aluemerkinnot s-3 ja luo viittaavat "kaavaselostuksen luetteloon". Kyseistä luetteloa ei löydy kaavaselostuksesta ja se tulee sinne lisätä	

LAUSUNTO	VASTINE JA TOIMENPITEET
asianmukaisesti esitettyä ja otsikoituna. Kaavaselostuksen luvun 3.4.2 Luonnonolot ja kasvillisuus 2. kappaleessa puhutaan arvokkaista kohteista, mutta viitattujen kuvan ja taulukon numerointi ei täsmää kaavakartan aluumerkintöjen numerointiin. Samassa kappaleessa viitataan luontoselvityksiin, joita ei löydy kaavaselostuksen liiteluettelosta. Luontoselvitykset tulee liittää kaavaselostuksen liitteiksi, varsinkin kun selostuksessa ei avata arvokkaita luontokohteita niiden sijaintia enempää.	Numerointi on tarkistettu ehdotukseen. Kaikki raportit ovat olleet kaavaratkaisun perusteena ja YVA-selostuksen liitteinä sekä viranomaisliitteinä. Kaavaselostukseen liitteenä ovat osayleiskaavaratkaisun näkökulmasta tarpeelliset liitteet ja kohdetiedot on lisätty kaavaehdotuksen kaavamääräyksiin.
Ottaen huomioon tuulivoimarakentamisen tämänhetkisen polarisoivan luonteen, ELY-keskus kehottaa kiinnittämään erityistä huomiota kaavakartan ja kaavaselostuksen laatimiseen, etenkin niiden informatiivisuuden, selkeyden ja ymmärrettävyyden näkökulmasta. Kaavaselostuksessa todetaan useassa kohdassa kaavaluonnosvaihtoehtojen perustuvan YVA-menettelyssä kerättyihin tietoihin ja tehtyihin selvityksiin (esim. luontoarvoihin perustuvat alueet, voimaloiden sijoittelu), kuitenkin esittämättä tehtyjä valintoja tarkemmin kaavaselostuksessa. ELY-keskus muistuttaa, että vaikka kaavan laadinnassa hyödynnetään YVA-menettelyssä selvityksissä tuotettua tietoa, on kaava erillinen asiakirjansa, jonka yhteyteen tulee liittää tarvittavat, kaavassa käsiteltävät ja sitä tarkentavat selvitykset.	Merkitään tiedoksi. Kaavaselostukseen liitteenä ovat osayleiskaavaratkaisun näkökulmasta tarpeelliset liitteet ja kohdetiedot on lisätty kaavaehdotuksen kaavamääräyksiin.
<u>Alueidenkäyttö</u> ELY-keskus jäi kaipaamaan kaavaselostukseen seikkaperäisempää esitystä laadinnassa olevan Pohjois-Savon maakuntakaava 2040:n 2. vaiheen alueelle sijoittuvista maakuntakaavamerkinnöistä ja niiden suhteesta suunnitteilla olevan tuulivoimaosayleiskaavan esitettyihin ratkaisuihin, samaan tapaan kuin on esitetty voimassa olevan maakuntakaava 2030:n merkinnät. Maakuntakaava 2040:n 2. vaihe on tarkoitus hyväksyä lähiaikoina, joten Honkamäki-Viidankankaan tuulivoimaosayleiskaavan laadinnassa on syytä ottaa em. 2. vaiheen maakuntakaavamerkinnät huomioon ja esittää ne asianmukaisesti. ELY-keskus muistuttaa, että Honkamäki-Viidankankaan laadinnassa oleva tuulivoimaosayleiskaava on nykyisen, voimassa olevan maakuntakaavan vastainen ja että sen hyväksyminen vaatii parhaillaan laadinnassa olevan maakuntakaava 2040:n 2. vaiheen hyväksymistä, jossa alueelle on osoitettu tuulivoiman rakentamisen mahdollistava merkintä.	Merkitään tiedoksi ja lisätään 2. vaiheen maakuntakaavamerkinnät ehdotusvaiheessa.
<u>Luonnonsuojelu</u> Laajojen luontoselvitysten perusteella on pystytty hyvin arvioimaan luontovaiikutuksia kaava-alueella. Myös yhteisvaikutuksia lähialueen muiden hankkeiden kanssa on nostettu esiin. Hankkeen luontovaiikutuksista ELY-keskus lausuu laajemmin YVA-selostuksesta annettavassa perustellussa päätelmässä. YVA-selostuksesta saatu palaute tulee ottaa huomioon kaavatyössä ehdotusvaiheessa.	Merkitään tiedoksi.
<u>Kaavamerkinnät</u> Kaavan aluumerkintään s-1 ELY-keskus ehdottaa seuraavaa muutosta. Viimeinen lause <i>"Ennen aluetta muuttavia toimenpiteissä..."</i> korvataan lauseella: <i>"Toimenpiteitä suunniteltaessa on pyydettävä alueellisen ympäristöviranomaisen lausunto ja selvítettävä lupatarve."</i>	Kaavamerkintä on muutettu ehdotukseen luo-1 -merkinnäksi ja määräykseen lisätty: <i>Osa-alueelle kohdistuvista suunnitelmista ja toimenpiteistä on pyydettävä alueellisen ympäristöviranomaisen lausunto.</i>
Kaavan aluumerkintään s-2 ELY-keskus ehdottaa seuraavaa muutosta. Viimeinen lause <i>"Lupaviranomainen voi yksittäistapauksessa..."</i> korvataan lauseella:	Kaavamerkintä on muutettu ehdotukseen luo-2 -merkinnäksi ja määräykseen lisätty: <i>Osa-alueelle kohdistuvista suunnitelmista ja</i>

LAUSUNTO	VASTINE JA TOIMENPITEET
<i>"Toimenpiteitä suunniteltaessa on pyydettyä alueellisen ympäristöviranomaisen lausunto ja selvítettävä lupatarve."</i>	<i>toimenpiteistä on pyydettyä alueellisen ympäristöviranomaisen lausunto.</i>
Keltaiseen aluemarkintään otsikolla <i>"Luontoarvojen kannalta huomioitava alue"</i> ELY-keskus kehottaa lisäämään soveltuvan kaavamerkinnän, esim. s tai luo sopivalla indeksillä. Lisäksi merkintään ELY-keskus ehdottaa seuraavaa muutosta. Viimeinen lause <i>"Ennen aluetta muuttavia toimenpiteitä..."</i> korvataan lauseella: <i>"Toimenpiteitä suunniteltaessa on pyydettyä alueellisen ympäristöviranomaisen lausunto ja selvítettävä lupatarve."</i>	Kaavamerkintä on muutettu ehdotukseen luo-3 -merkinnäksi ja määräystä on tarkistettu ehdotukseen.
<u>Ympäristönsuojelu</u> Palosuon pohjoisosassa, suunnitellun voimalapaikan 15/9 välittömässä läheisyydessä sijaitsee Maaperän tilan tietojärjestelmän (MATTI) kohde, lakkautettu Palosuon kaatopaikka-alue, joka tulee ottaa huomioon alueen suunnittelussa sekä kaavatyössä. Jos alueelle kohdistuu maanrakentamista tai maankäytön muutoksia, tulee asiassa ottaa yhteys valvontaviranomaiseen.	Merkitään tiedoksi ja välitetään tieto toimijalle tiedoksi jatkosuunnittelua varten. Kaavaehdotuksessa vanhan kaatopaikan läheelle osoitetun tuulivoimalan rakennusala pienennetään. Maakaapelin linjaus kaavakartassa ohjeellinen ja osoitettu olevan ajoyhteyden viereen. Näin kohteeseen ei kohdistu muuttuvaa maankäyttöä.
Kaavoitettavalla alueella sijaitsee kaksi turvetuotantoaluetta. ELY-keskus muistuttaa, että tuulivoimaloiden kaatumaetäisyydet suhteessa turvetuotantoalueisiin tulee ottaa huomioon kaavatyössä sekä tuulivoimaloiden lopullista rakennuspaikkaa määritettäessä.	Merkitään tiedoksi ja huomioidaan jatkosuunnittelussa, mikäli poiketaan ohjeellisina osoitetuista paikoista.
<u>Liikenne</u> Kaava-alueella ei ole maantieverkkoa vaan alueen sisäinen liikenne sijoittuu olemassa oleville ja rakennettaville yksityisteille. Tuulivoimaloiden rakenneosien kuljetukseen tarvitaan erikoiskuljetuslupa, jonka tarve on kaavaselostuksessa todettu. Kaavan liikenteellisiä vaikutuksia on selostuksessa kuvattu lyhyesti. Tarkemmat liikenteelliset vaikutukset on selvitetty YVA-menettelyn aikana.	Merkitään tiedoksi.
11. METSÄHALLITUS – 5.8.2024	
Metsähallitus on tutustunut osayleiskaavan valmisteluaineistoon ja lausuu valtion omistamien luonnonsuojelualueiden haltijaviranomaisena ja eräiden uhanalaisten lajien seurannasta ja suojelun edistämisestä vastaavana asiantuntijana seuraavaa: Metsähallitus on antanut lausunnon hankkeen ympäristövaikutusarviointiselostuksesta yhteysviranomaisena toimivalle Pohjois-Savon ELY-keskukselle. Vaikutusarvioinnin tueksi on laadittu tuoreita luontoselvityksiä, mutta ne eivät ole tuottaneet merkittävästi uutta Natura-alueiden lajistoon liittyvää tietoa, koska selvitys on tehty lähtökohtaisesti hankealueella. Kaava-alueeseen sisältyy pieni osa Vahtisuon Natura-alueesta (FI0600014, Vahtisuo ja lähistön vanhat metsät, SAC). Vahtisuon Metsähallituksen omistama osa-alue tullaan perustamaan lakisääteiseksi luonnonsuojelualueeksi. Toinen puoli on yksityistä suojelualueita. Ison Viitamäen eteläreunan kaavamerkintä on asianmukainen. Molemmista toteutusvaihtoehdoissa lähin voimalayksikkö (numero 27 (VE1) tai 19 (VE2)) sijoittuisi 500-600 metrin päähän Natura-alueen rajasta Ison Viitamäen eteläosassa. Hanketta varten laaditun ympäristövaikutusten arviointiselostuksen mukaan merkittäviä vaikutuksia direktiivilajeihin ei kaavan mahdollistamasta tuulivoimarakentamisesta aiheudu. Törmäysmallinnuksen mukaan linnustoselvityksessä	Merkitään tiedoksi.

LAUSUNTO	VASTINE JA TOIMENPITEET
alueella havaittujen päiväpetolintulajien törmäysriski on pieni tai erittäin pieni, mutta riskialtimpien lajien kohdalla kuitenkin sitä luokkaa, jossa tuulivoima- puiston elinkaaren aikana joitakin törmäyksiä laskennallisesti voi odottaa ta- pahtuvan.	
Natura-alueisiin ei arvioida kohdistuvan sellaisia vaikutuksia, joiden vuoksi nii- den suojeluperusteena olevat luontotyytit tai niiden eheys sekä alueiden väli- set ekologiset yhteydet merkittävästi heikkenisivät. Metsähallituksen näkemyk- sen mukaan johtopäätöstä voidaan pitää oikeasuuntaisina. Kaavaselostuksen kappaleessa 8.13. Arvioidaan kaavan yhteisvaikutuksia muiden hankkeiden kanssa. Mahdolliset yhteisvaikutukset luonnonympäristöön on käsitelty yhteis- vaikutukset ilmastoon -alakappaleen (8.13.4) yhteydessä, mikä on selostuk- seen tutustumisen kannalta huono ratkaisu.	Merkitään tiedoksi. Kaavaselostuksen vä- liotsikko oli väärällä rivillä, asia korjattu eh- dotukseen.
Selostuksesta voi tulkita, että haitalliset yhteisvaikutukset voivat liittyä suurpe- toihin niille sopivien häiriöttömien alueiden vähentyessä Ylä-Savon alueella. Metsähallitus huomauttaa, että myös metsäpeura kuuluu lajeihin, joihin tämä haitallinen yhteisvaikutus kohdistuu. Metsäpeurakannan hoidon tavoitteena on vahvistaa Suomenselän ja Kainuun osakantojen yhteyttä, ja Ylä-Savon alue on tässä keskeisessä asemassa.	Merkitään tiedoksi ja täydennetty kaavaeh- dotukseen yhteisvaikutuksia metsäpeuran osalta.
12. SUOMEN METSÄKESKUS – 6.8.2024	
Metsäkeskus tarkastelee kokonaisuutta metsälain valvonnan ja kestävään metsätalouteen perustuvien elinkeinojen edistämisen näkökulmasta. Metsä- keskus kiinnittää lausunnossaan huomiota myös hankkeen ympäristövaikutuk- siin. Metsäkeskuksen lausunnon näkökulmana on kaavahankkeen aiheuttama muutos alueen maankäytössä. Valmistelussa on hyvä huomioida, että metsälakia (1093/1996) sovelletaan yleiskaavan maa- ja metsätalouteen ja virkistyskäyttöön osoitetuilla alueilla. Yleiskaavan muilla alueilla metsälaki ei ole voimassa. Metsälaki velvoittaa nou- dattamaan luonnonsuojelulain (1096/1996), vesilain (587/2011), ympäristön- suojelulain (527/2014) ja muinaismuistolain (295/1963) säädöksiä. Kun metsä- lakia ei sovelleta, vaikuttaa se myös muiden metsänkäyttöä ohjaavien lakien voimassaoloon, kuten lakiin metsätalouden määräaikaisesta kannustejärjestel- mästä (71/2023) (metka) ja lakiin metsätuhojen torjunnasta (1087/2013) (met- sätuholaki). Nämä lait ovat riippuvaisia metsälain soveltamisesta. Suomen metsäkeskus valvoo metsälainsäädännön noudattamista. Alueilla, joilla metsälakia sovelletaan, metsälaki ohjaa metsien hoitoa ja käyt- töä. Metsälain ohella metsien käyttöä säätelevät myös metsälain nojalla an- nettu valtioneuvoston asetus metsien kestävästä hoidosta ja käytöstä. Myös ympäristölainsäädännöllä on vaikutuksia metsätalouteen. Metsälaki asettaa metsien hoidolle ja käytölle vähimmäisvaatimukset. Vähimmäisvaatimuksissa säädetään muun muassa puun korjuusta, metsän uudistamisesta ja metsä- luonnon monimuotoisuuden turvaamisesta.	Merkitään tiedoksi.
<u>Hankkeen vaikutukset metsätalouteen</u> Maankäyttö- ja rakennuslain 9 §:ssä (5.5.2017/254) säädetään vaikutusten sel- vittämisestä kaavaa laadittaessa: ”<i>Kaavan tulee perustua kaavan merkittävät vaikutukset arvioivaan suunnitteluun ja sen edellyttämiin tutkimuksiin ja selvi- tyksiin. Kaavan vaikutuksia selvitetäessä otetaan huomioon kaavan tehtävä ja tarkoitus. Kaavaa laadittaessa on tarpeellisessa määrin selvittävä suunnitel- man ja tarkasteltavien vaihtoehtojen toteuttamisen ympäristövaikutukset, mu-</i>	

LAUSUNTO	VASTINE JA TOIMENPITEET
13. IISALMEN KAUPUNKI, KAUPUNGINHALLITUS – 12.8.2024	
Iisalmen kaupungilla ei ole huomautettavaa Honkamäki-Viidankankaan tuuli-voimaosayleiskaavaan.	Merkitään tiedoksi.
14. LUONNONVARAKESKUS – 14.8.2024	
Lausunnossaan Luke keskittyy kalastoon ja Metsästyslaissa (28.6.1993/615) 5 § (13.7.2018/555) lueteltuihin riistalajeihin. Luke näkee puutteena, että hankealueen metsäkanalintuja on kartoitettu vain yhtenä vuonna. Useampana peräkkäisenä vuonna tehty soidinpaikkaselvitys antaisi paremman kuvan alueen merkityksestä kanalinnuille, kuin yksittäisenä keväänä tehty selvitys, sillä soidinten esiintyminen riippuu tällä syklisellä lajiryhmällä mm. alueen sen hetkisistä kanalintukannoista. Myös soidinten havaitavuus vaihtelee vuodesta toiseen esimerkiksi kevään edistymisestä ja sääoloista riippuen. Yhden vuoden aineisto on altis satunnaisvaihtelulle ja siten liisää epävarmuutta. Tällöin tulosten tulkinnassa ja johtopäätöksissä on syytä olla varovainen.	Voi olla, että useamman vuoden selvitykset ehkä tarkentaisivat otantaa. Metsäkanalintuja on kuitenkin selvitetty metsäparlamentin ohjeiden mukaisesti siten, että käyntejä on ollut sekä talvella että kevään soidinaikana. Käynnit perustuvat etenkin maaston soveltuvuuteen. Vaikka vuosittaista vaihtelua on, ovat merkittävimmät soidinpaikat (joihin kerääntyy useita kukkoja) usein samoja vuodesta toiseen, mikä johtunee elinympäristön soveltuvuudesta. Elinympäristön soveltuvuus soitimelle on perusteltu tarkasti ohjeissa ja maastokäynnit myös kohdistettu näiden kriteerien perusteella. Yhtenä vuonna tehdyn selvityksen tuoma epävarmuus huomioidaan jatkosuunnittelussa.
Hankevaihtoehdossa 1 lähin voimala sijoittuu 380 m päähän lähimmästä soitimesta ja vaihtoehdossa 2 lähin voimala sijaitsee n. 580 m päässä. Tämänhetkisen kirjallisuuden valossa törmäysriskin lisäksi metsäkanalinnut saattavat välttää tuulivoimalaa ympäröivää aluetta tai käyttää sitä vähemmän lisääntymisaikana (soidinajan lisäksi myös poikasten kasvatukseen liittyvä habitaatinvalinta) lajista riippuen n. 500–600 m säteellä ja metson tapauksessa jopa yli 1000 m säteellä (mm. Coppes et al. 2020A). Saksassa, Ruotsissa ja Itävallassa tehdyssä tutkimuksessa ei ollut mitään viitteitä siitä, että metsot tottuivat tuulivoimaan edes 8 vuoden aikana (Coppes et al. 2020B). Täten tuulivoimaloiden vaikutus metsäkanalintuihin ei välttämättä ulotu vain rakentamisen ajalle ja alueelle. Luke näkee, että suunnitellut etäisyydet voimaloiden ja metsoitimen välillä ovat olemassa olevan kirjallisuuden perusteella riittämättömät.	YVA-selostuksen sivuilla 321–322 on viitattu Taubmann et al 2021 ja Sirkiän 2010 julkaisuihin ja toiminnan aikainen vaikutus paikalliseen metsokantaan tunnistettu LUKEN kommentin mukaisesti vähintään kohtalaiseksi. 1000 metrin vaikutusalue ei Taubmannin (Taubmann, J., Coppes J. & Andrén H. 2021. Capercaillie and wind energy – An international research project. Swedish Environmental Protection Agency) tutkimuksen mukaan ole absoluuttinen, koska kaikki metsojen soidinalueet eivät hävinneet kilometrin säteeltä. Kuitenkin on hyvin todennäköistä, että vaikutuksia syntyy ja soidinpaikkoja hiljenee. Tarkkaa tutkimustietoa on vähän mutta on mahdollista, että tähän vaikuttaa myös mm. elinympäristön laatu, johtaen trade-off tilanteeseen, jossa erityisen hyvä elinympäristö valitaan lisääntyneestä melusta huolimatta. Tässä hankkeessa vaikutus kohdistuu soidinalueelle, jolla todettiin kaksi koirasta. Metsäparlamentti ei anna tarkkaa kuvausta, milloin kyse on arvoluokan 2 soidinpaikasta, mutta mainitsee mm. kukkojen määrän ja vuosittaisen soidinpaikan kriteerinä. Tästä syystä kahden kukon soidinalue arvioitiin arvoluokan 3 soidinpaikaksi ja vaikutus alueen metsokantaan arvioitiin kohtalaiseksi.

LAUSUNTO	VASTINE JA TOIMENPITEET
Yhteisvaikutusten osalta selostuksessa todetaan, että mm. alueella harjoitettu metsätalous pirstoo metsäkuvioita huomattavasti laajemmin kuin tuulivoimalat. Lisäksi todetaan, että maakuntatasolla rakentamatonta ja ojittamatonta erämaista metsä- ja suoaluetta löytyy moninkertaisesti suhteessa tuulivoima-alueisiin. Tältä osin Luke huomauttaa, että tapauksissa, joissa elinympäristö muuttuu lajille käyttökelvottomaksi ja yksilöt siirtyvät muualle, lajin sisäinen kilpailu kiristyy. Alueen ulkopuolella voi näkyä lyhytaikainen immigraatiosta johtuva positiivinen vaikutus, mutta elinympäristön tuhoutuminen on populaatiotasolla vaikutukseltaan suoraan verrattavissa kantokyvyn pienenemiseen. Hieman pidemmällä, muutaman vuoden aikavälillä, voi olla yhdenmukaista populaatiotasolla, siirtykö yksilöt muualle vai kuolivatko ne heti. Lisäksi useiden tuulivoimahankkeiden myötä mahdollinen vaikutus kumuloituu. Luke näkee, että on tärkeää huomioida, että nämä mahdolliset vaikutukset tulevat mm. alueen metsätalouden aikaansaamien vaikutusten lisäksi. Eikä siten vertailu eri tekijöiden välillä välttämättä ole mielekästä tai tarpeellista vaikutusten arvioinnin osalta.	Kaavaehdotuksen yhteisvaikutusten arviointia linnuston osalta on tarkennettu.
Hankealueella tai sen läheisyydessä havaitaan karhun pentueita ja alue sijoittuu Sonkajärven susireviirille (perhelauma). Luke näkee, että tehtyjen selvitysten perusteella on hyvin mahdollista, että hankealue sijoittuu suurpedoille lisääntymisen ja levähtämisen kannalta tärkeään elinympäristöön. Luke huomauttaa, että kyseessä on luontodirektiivin liitteen IV(a) lajeja, jolloin näiden lisääntymis- ja levähdyspaikojen hävittäminen ja heikentäminen on kielletty luonnonsuojelulain 49 §:n nojalla. Luontodirektiivin tulkintaohjeiden mukaan lisääntymis- ja levähdyspaikkoja tulee suojella myös silloin, kun ne hylätään, mutta on riittävän todennäköistä, että laji palaa näille paikoille. Näin ollen sellaista häirintää hankkeen ei tule aiheuttaa, missä lajin yksilöt joutuisivat lisääntymisen tai levähtämisen (talvipesä) osalta turvautumaan väistämiseen.	Kaavaselistusta täydennetty. Vuoden 2023 ja 2024 reviiritietojen mukaan suunnittelualue sijaitsee Sonkajärven reviirin pohjoisosassa. Alueella esiintyy elinvoimainen karhukanta. Salassa pidettävyyden vuoksi Luonnonvarakeskus ja metsästysseurojen suurpetoyhdyshenkilöt eivät saa luovuttaa hankkeen käyttöön tarkempia tietoja mahdollisten karhun lisääntymis- ja levähdyspesäpaikkojen sijainnista, jonka vuoksi kaava-alueelta ei ole tiedossa tunnettuja karhun lisääntymis- ja levähdyspaikkoja. Karhujen pesäpaikat vaihtuvat yleensä vuodesta vuoteen, jolloin yksittäisen paikan sijainnilla ei ole merkitystä lajin kannalta, vaan tärkeämpää on soveltuvien elinalueiden säilyminen alueella (Kojola & Nieminen 2017). Lievennystoimia painotetaan. Hankkeen rakentamisen aikaisia häiriövaikutuksia voidaan lieventää, jos alueen raivaustyöt sekä tuulivoimaloiden ja muun infrastruktuurin rakennustyöt aloitetaan karhun talvipesäkauden ulkopuolella, eli huhtikuun ja lokakuun välisenä aikana, jolloin karhulla on mahdollisuus valikoida pesäpaikka rakentamisesta aiheutuvan häiriöalueen ulkopuolelta.
Lajiston totumisesta tuulivoimaan, ei tällä hetkellä ole tieteellistä näyttöä. Luke huomauttaa, että olemassa olevan tieteellisen tiedon perusteella, eläimet voivat esim. käyttää tuulivoima-alueita ja liikkuvat niillä, mutta tuulivoima-alueita käytetään usein vähemmän kuin kontrollialueita tai etäämmällä sijaitsevia alueita. Lisäksi tulee huomioida, että vaikutukset eivät välttämättä kohdistu ainoastaan suoraan välttämiskäyttäytymiseen vaan populaatiotasolla esim. lisääntymiseen, mikäli elinympäristö jollain tasolla heikkenee lisääntymisen kannalta	Merkitään tiedoksi.

LAUSUNTO	VASTINE JA TOIMENPITEET
(esim. pirstoutumisen myötä), vaikutukset voivat näkyä vasta pidemmällä aikavälillä.	
Hankkeen ja kaavoituksen tulevaisuissa vaiheissa on tärkeää huomioida yhteisvaikutukset lähiseudulle sijoittuvien isojen tuulivoimahankkeiden kanssa. Yhtenäiset häiriöttömät luontoalueet ovat tärkeitä ihmistoimintaa karttaville lajeille kuten metsäpeura ja suurpedot.	Kaavaselostuksessa on arvioitu yhteisvaikutuksia muiden lähialueen tuulivoimala-alueiden kanssa. Honkamäki-Viidankankaan useimmat rinnakkaishankkeet sijaitsevat 15–25 kilometriä pohjoiseen hankealueesta. Luoteen suuntaan sijoittuva suuri Kurvilanmäen hanke sijoittuu lähimmillään noin 7 kilometrin päähän ja vain kolmen voimalayksikön kokoinen Metsärinteen hanke noin 5 kilometrin päähän hankealueesta.
Luke huomauttaa myös, että luonnonvarainen taimen leveyspiirin 67°00' eteläpuolella on Suomessa luokiteltu erittäin uhanalaiseksi. Taimenkantojen elinvoimaisuuden varmistamiseksi mm. säädellään kalastusta ja tehdään mittavia elinympäristökunnostuksia. Taimenen kannalta on olennaista suunnitella työt ja rakenteet niin, että vältetään kaikkea kiintoainekuormitusta alueen uomiin: valumavesien ohjailu, ojien selkeytysaltaat, maansiirtotöiden ajoitus, voimaloiden, sähkönsiirtolinjojen ja huoltoteiden sijoitus alueelle on tehtävä lähivesistöt huomioiden. Samoin on vältettävä esim. teiden rakentamista purojen ja muiden uomien yli, ja jos niitä tehdään, ne on toteutettava siten, ettei muodostu pysyviä eikä tilapäisiä vaellusesteitä.	Merkitään tiedoksi ja huomioidaan jatkosuunnittelussa.
Luke huomauttaa, että tuulivoiman vaikutuksista eläinlajistoomme on toistaiseksi vain vähän tietoa. On tärkeää tiedostaa, että vaikutusten mitta saattaa poiketa näistä selostuksessa tehdyistä arvioista, mikäli tuulivoiman vaikutukset ja mm. useiden alueella olevien tuulivoimapuistojen yhteisvaikutukset lajeille laajassa mittakaavassa osoittautuvat merkittävämmäksi. Siksi Luke huomauttaa, että vaikutusten osalta tehdyt johtopäätökset sisältävät riskin virhearvioinneille erityisesti pitkällä aikavälillä.	Merkitään tiedoksi.

MIELIPITEET

MIELIPIDE	VASTINE JA TOIMENPITEET
15. MIELIPIDE 1	
Kannatan sitä, että tuulivoimapuiston mahdollistavaa kaavaa ei laadita (VE0). Rakentaminen aiheuttaisi paikallisten elinympäristöjen heikentymistä ja luontokatoa. Tuulivoima-alueet tulisi suunnitella pääasiassa alueille, jotka on jo otettu teolliseen käyttöön, ja jotka sijaitsevat hyvien liikenneyhteyksien päässä. Voimalat ovat korkeudeltaan jopa 330 metriä. Yhtä suuria tuulivoimaloita ei tiedäkseni Eurooppaan ole rakennettu, eikä niiden todellisista vaikutuksista luontoon ole tietoa. Siksi vaikutuksia eri eliöihin, kuten lintukantoihin ja liito-oravaan on arvioitava nyt tehtyä huomattavasti tarkemmin. Esimerkiksi maastopäiviä olisi oltava huomattavasti enemmän ja mallintamista olisi tehtävä tarkemmin. Lisäksi olisi tutkittava, miten tuulivoimateollisuus vaikuttaisi alueella havaittuihin suurpetoihin karhuun, ahmaan, suteen ja ilvekseen. Niistä karhu, ahma ja susi ovat uhanalaisia.	Hankkeen ympäristövaikutuksen arvioinnin (YVA) yhteydessä on laadittu kattavasti selvityksiä (osa vain viranomaiskäyttöön), joita on hyödynnetty kaavaluonnosta laatiessa. Perusteltu päätelmä on annettu 3.10.2024. Perustellusta päätelmästä saatua palautetta huomioidaan kaavaehdotuksen laadinnassa. Kaavalla on tarkoitus mahdollistaa maksimissaan 295 metriä korkeiden tuulivoimaloiden rakentaminen.
Voimalat heikentävät alueen viihtyisyyttä myös paikallisten ihmisten ja vapaaajan asukkaiden näkökulmasta. Havainnekuvat näyttävät, että maisema pi-	Tuulivoimaloiden alueella saa liikkua vapaasti rakentamisaikaa lukuun ottamatta. Ainoastaan sähköaseman alue aidataan.

MIELIPIDE	VASTINE JA TOIMENPITEET
laantuisi ja alueen luonne muuttuisi peruuttamattomasti maaseutu- ja metsäympäristöstä teollisuusalueeksi. Tuulivoimalat aiheuttaisivat melu- ja valo-saastetta sekä rajoittaisivat alueella liikkumista.	Voimaloiden määrää on lisäksi vähennetty alueilla, joissa asutussympäristöihin kohdistuvat maisemavaikutukset ovat suurimpia.
Teollisen mittaluokan tuulivoiman rakentamisessa on otettava huomioon kaikki Pohjois-Savon maakunnan ja naapurimaakuntien sekä kunnan alueelle suunnitellut tuulivoimalat ja arvioitava niiden yhteisvaikutuksia luonnon ja asukkaiden näkökulmasta.	Kaavassa on arvioitu yhteisvaikutuksia muiden lähialueen tuulivoimala-alueiden kanssa.
16. MIELIPIDE 2	
Suhtautumiseni tuulivoimaan lähiseutuni alueella on negatiivista, sillä ne tehdään aivan liian kiireellä rahankiilto silmissä miettimättä tulevaisuuden tuomia ongelmia tuulivoimaloiden kanssa. Näistä ensimmäiset ongelmat alkavat pikkuhiljaa tulla esiin, koska ensimmäisten voimaloiden käyttöikä tulee ikänsä päähän. Näiden ongelmien määrä tulee olemaan liian kiireellisten ja useiden rakennushankkeiden myötä äärimmäisen suuri ja todennäköisesti ne tulevat maksamaan valtiolle/kunnalle/maanomistajalle enemmän mitä niistä alkuaikoina on saanut tuottoja. Suurimpana ongelmana tulee olemaan voimaloiden osien kierrätys, joka on tällä hetkellä vasta kehitysvaiheessa eikä tarpeeksi tehokasta menetelmää ole vielä löydetty, sillä komposiittimateriaalit ovat melkein mahdottomia kierrättää ominaisuuksiensa vuoksi.	Merkitään tiedoksi ja huomioidaan jatko-suunnittelussa. Suurin osa tuulivoimalan rakenteista ja materiaalista voidaan joko kierrättää tai hyödyntää uusiomateriaalina.
Sonkajärven kunta on pääasiassa kiinnostunut tuulivoimasta verotulojen takia, eikä täten kerro realistista kuvaa taikka mahdollisista riskeistä liittyen niihin. Kuitenkaan alueen arvoa paikallisille ei voida mitata rahassa, sillä moni on muuttanut ja pysynyt Sonkajärvellä juuri luonnonläheisyyden ja rauhallisuuden takia. Sonkajärvi on aina mainostanut itseään "luonnon lähellä" olevana kuntana, mutta nyt se on menossa täysin romukoppaan. Toivottavasti Sonkajärvi pysyy tästä hetken rahahuumasta koskemattomissa ja kääntää kielteisen päätöksen tuulivoimasta voitokseen. Parempiakin keinoja on kunnan kantaa kortensa kekoon maailman ilmastotalkoissa.	Merkitään tiedoksi. Kunta on kaavan vireilletulosta päättäessään ilmaissut halunsa olla mukana edistämässä tuulivoimatuotannon lisäämistä Suomessa.
17. MIELIPIDE 3	
Asuinseutuni täällä maalla on ainutlaatuinen, koska metsät ja muut luonnontilat ovat koskemattomia. Näkökentässämme on vain kaunista metsämaisemaa ja äänimaailmamme koostuu pääosin vain, kosken huminasta ja metsän äänistä. Nyt kuitenkin tähän aivan viereemme, alle 1.5 kilometrin päähän, on suunnitella aivan kohtuuttoman suuri tuulivoimalapuisto, joka pilaisi kaiken sen miksi tällä seudulla on ihana asua. Honkamäki-Viidankankaan tuulivoimalat olisivat 330 metriä pitkiä ja tulisivat kotini, sekä yrityksemme vaikutusalueelle. Metsäreitit tuhoutuisivat täysin, koska lähin tuulimylly tulisi parin sadan metrin päähän vaellusreitistä kodasta. Kukapa sinne enää sen jälkeen haluaisi mennä ihas-telemaan maisemia, kun vieressä pyörii Pariisin Eiffel tornia korkeampi huimiseva ja ruma metallimöhkäle.	Kaavaehdotuksesta on mielipiteen mukainen vaellusreittien läheisyydessä oleva tuulivoimala numero 10 poistettu. Lisäksi on poistettu voimalat 23 ja 24. Kaavalla on tarkoitus mahdollistaa maksimissaan 295 metriä korkeiden tuulivoimaloiden rakentaminen.
Näillä tuulivoimaloilla olisi mahdollisesti todella suuri vaikutus kotiini ja yritykseen. Asiakkaamme arvostavat ympäröivää luontoa ja haluavat viettää lomansa paikassa, jossa ei ole teollista ympäristöä tai ylimääräisiä ääniä ja vilkkuvia valoja. Minua suoraan kauhistuttaa ajatus siitä, että olemme kahden tuulivoimalapuiston välissä.	Hankkeen vaikutukset mm. terveyteen (melu ja välke), maisemaan, matkailuun, luontoon, ekologiin verkostoihin, maaperään ja pintavesiin on arvioitu osana ympäristövaikutusten arviointimenettelyä, samoin hankkeen yhteisvaikutukset muiden tuulivoimahankkeiden ja Fingridin suunnitteleman uuden voimajohdon kanssa. Hankkeen vaikutusten

MIELIPIDE	VASTINE JA TOIMENPITEET
	arviointia on täydennetty kaavahankkeessa, myös yhteisvaikutuksia muiden hankkeiden kanssa.
Missä on Sonkajärven kunnan arvot, jos tämä toteutuu? Sonkajärvi tarvitsee lisää muuttoliikettä, enkä usko, että kauas vaikutuksia kantava tuulivoimala-meri vetäisi kovin montaa rauhaa etsivää asukasta kyläämme.	Merkitään tiedoksi.
Mahdollinen valosaaste, ääni- ja näköalahaitat ahdistavat minua erittäin paljon. Emme ole koskaan aiemmin olleet tilanteessa, jossa meidän pitää pelätä elantomme vuoksi. Yrityksemme täällä Sonkajärvellä on kaikki mitä meillä on. Kotini täällä maalla on ollut paras mahdollinen ympäristö kasvaa, koska luonnonrauhaa on vaikea saada keinotekoisesti.	Hankkeeseen liittyen voimalapaikkojen sijoittelussa on huomioitu mm. välke- ja meluvai- kutukset olemassa olevien säädösten mukaisesti. Mallinnus on päivitetty ehdotuksen mukaisesti.
Toivon todella, että Sonkajärven päättäjät huomioisivat mielipiteemme ja asetautuisivat asemaamme tässä tilanteessa. Oloni on kovin avuton, mutta teen kaikkeni, että myllyt eivät tulisi pilaamaan kotiani ja elantoa. Yrityksemme on tuonut kylällemme asiakkaita muihinkin palveluihin. Haluan pitää kotiseutuni koskemattomana ja uskoa unelmaani siitä, että minun on täällä tulevaisuudessakin yhtä rauhallista ja ihanaa asua.	Merkitään tiedoksi. Kunta on kaavan virelletulosta päättäessään ilmaissut halunsa olla mukana edistämässä tuulivoimatuotannon lisäämistä Suomessa. Kaavan laadinnan yhteydessä on arvioitu hankkeen vaikutuksia eri näkökulmista.
18. MIELIPIDE 4	
Arvoisat päättäjät, Kirjoitamme teille vetoomuksen tuulivoimahankkeen tiimoilta. Omistamme mökin Sonkajärveltä, ja vietämme siellä kesäisin aikaa nauttien alueen rauhasta ja luonnosta. Talvisin käymme Keskikosken lomamökeillä. Suunnitellut tuulivoimapuistot sijoittuisivat molemmille puolille mökkiämme, mikä rajoittaisi merkittävästi lähiympäristön käyttömahdollisuuksia niin meille kuin muillekin alueella asuville ja majoittuville. Alueella sijaitsee myös hyvin menestynyt majoitusyritys, Keskikosken Lomamökit. Olemme kesän aikana keskustelleet eri maiden matkailijoiden kanssa, jotka ovat majoittuneet Keskikosken Lomamökeillä. Vierailijat ovat kaikki olleet vaikuttuneita alueen rauhallisuudesta.	Merkitään tiedoksi.
Paikallisten kanssa käydyissä keskusteluissa on tullut ilmi, että näitä tuulivoimahankkeita kohtaan on selkeää vastustusta. Mielestämme kunnan tulee olla olemassa kuntalaisiaan varten. Pienillä kunnilla on taloudellisia haasteita, ja tuulivoimalat voivat tuoda lisätuloja nykyisen lainsäädännön mukaan. Kuitenkin, jos päättäjät tekevät päätöksiä vain rahaa tuijottaen ilman kuntalaisten näkökulmien huomioon ottamista, seurauksena voi olla kunta, jossa ei ole asukkaita. Ymmärrämme, että kaikki kuntalaiset eivät ole samalla tavalla vaikutuksen alaisina tuulivoimahankkeista. Osa kauempana asuvista saattaa tukea hanketta. Kehotamme kuitenkin jokaista pohtimaan, miltä tuntuisi, jos tuulivoimalat sijoitettaisiin heidän omalle etu- tai takapihalleen? Mielestämme päättäjien tulisi huolehtia kaikista kuntalaisista ja yrityksistä, eikä nähdä tätä pelkästään enemmistöpäätöksenä. Käsityksemme mukaan Sonkajärvellä on alueita, joissa tuulivoimahankkeita ei vastusteta yhtä voimakkaasti. Ehdotammekin, että nämä hankkeet siirrettäisiin sellaisille alueille, joissa ne eivät kohtaa merkittävää vastustusta.	Kunta on kaavan virelletulosta päättäessään ilmaissut halunsa olla mukana edistämässä tuulivoimatuotannon lisäämistä Suomessa. Hankkeen vaikutukset mm. terveyteen (melu ja välke), maisemaan, matkailuun, luontoon, ekologisiin verkostoihin, maaperään ja pinta- vesiin on arvioitu osana ympäristövaikutusten arviointimenettelyä, samoin hankkeen yhteisvaikutukset muiden tuulivoimahankkeiden ja Fingridin suunnitteleman uuden voimajohdon kanssa. Hankkeen vaikutusten arviointia on täydennetty kaavahankkeessa. Maakuntakaavoissa osoitetaan tuulivoimatuotannolle sopivat alueet. Honkamäki-Viikankankaan tuulivoimahankkealue on osoitettu Pohjois-Savon maakuntakaava 2040, 2. vaiheen ehdotuksessa tuulivoimapotentialiseksi alueeksi (tv-1). Sonkajärven ja Viikankankaan rajalla on toinen tv-1 alue, muita tv-1

MIELIPIDE	VASTINE JA TOIMENPITEET
	alueita ei ole Sonkajärvelle osoitettu maa-kuntakaavassa.
Toivomme, että otatte vetoomuksemme vakavasti ja huomioitte sen päätök-senteossa. Uskomme, että kuntalaisten hyvinvointi ja alueen vetovoimaisuus voidaan säilyttää etsimällä vaihtoehtoisia ratkaisuja tuulivoimahankkeiden to-teuttamiseksi.	Merkitään tiedoksi.
19. MIELIPIDE 5	
Asumme 1,5 kilometrin päässä suunnitellusta Honkamäki-Viidankangas tuuli-voimapuistosta ja meillä on yritys. Mikäli kaavailtu Honkamäki-Viidankangas tuulivoimapuisto tulee kotimme ja yrityksemme viereen, niin lähiluontoon ei ole enää menemistä meillä, eikä yri-tyksemme asiakkaila. Tuulivoimapuistot ovat aidattuja teollisuusalueita, joiden läheisyydessä liikkuminen tulee olemaan kiellettyä ja riskejä riittää kauemmas-kin, mm. lavoista tippuva jää ja lumi talvisin. Myös metsästys loppuu alueella turvallisuussyistä kokonaan. Eläimet kaikkoavat myllyjen myötä muihin maise-miin, kuten mm. Hyrynsalmella on huomattu. Linnut törmäilevät lapoihin, infra-äänit häiritsevät eri eläinlajien elämää ja kommunikointia. Lista haitoista on lo-puton.	Kaavaehdotuksesta on mielipiteen mukai-nen Honkalammen läheisyydessä oleva tuu-livoimala numero 10 poistettu. Lisäksi on poistettu voimalat 23 ja 24. Tuulivoimaloiden alueita ei aidata, ainoas-taan sähköasemakenttä aidataan. Lapoihin kertyvän jään putoaminen kauas voimaloista on epätodennäköistä. Jään pu-toamisesta aiheutuvaan riskiin voidaan va-rautua mm. automaattisella jäätämisen seu-rannalla ja lapojen jäänestöjärjestelmillä. Tuulivoimalat eivät estä alueella metsästä-mistä.
Myllyjen välke yltää 10 kertaa kauemmas kuin lavan korkein kohta, eli näiden myllyjen kohdalla yli kolmen kilometrin päähän. Suunnitellut puistot ovat vain 1,5 kilometrin päässä kotoamme ja toinen puistoista olisi vieläpä korkealla mäen päällä. Toisen suunnitteilla olevan puiston, Metsärinteen myllyt näkyisi-vät etupihallemme ja terassillemme. Maisema olisi täydellisen pilalla myllyjen ilmestyttyä horisonttiin. Välkettä välttääksemme verhot olisi aina pidettävä kiinni.	Kaavaehdotuksen voimaloiden välkemallin-nusten vuotuinen todennäköinen välkevaiku-tus pysyy alle 8 tunnin ohjearvon ja päivä-kohtainen todennäköinen välkeaika alle 30 minuutin ohjearvon kaikilla lähialueen asun-noilla.
Äänet kantavat erittäin selvästi veden ylitse, joten hyvästi rauha ja hiljaisuus, maiseman pilalle menemisestä puhumattakaan. Myllyistä kuuluu kovaaäänistä huminaa ja terveysvaikutukset monille ovat huo-noja; mm. huimaus ja pahoinvointi ovat hyvin yleisiä riesoja, joita altistuneet asukkaat ovat kokeneet. On myös henkisesti kuormittavaa nähdä ja kuulla myl-lyt pihapiiristään koko ajan. Suomessa, puhumattakaan muualla maailmassa, on pitkä lista paikoista, joista on jouduttu muuttamaan pois myllyjen läheisyy-destä terveys- ym. syistä.	Tuulivoimalat eivät saa aiheuttaa kohtuu-tonta ympäristörasitusta melun tai välkkeen vuoksi. Mikäli asukas kokee rasitusta, hänen tulee tehdä kirjallinen ilmoitus kunnan ympä-ristönsuojeluviranomaiselle, joka arvioi tilan-teen kohtuuttomuuden ja voi vaatia selvityk-siä ja mittauksia toiminnanharjoittajalta. Kunta voi myös pyytää asiantuntijalausun-toja päätöksenteon tueksi. Asukkailla on oi-keus valittaa kunnan päätöksistä hallinto-oi-keuteen. Jos melututkimus osoittaa kohtuu-tonta rasitusta, kunta voi antaa määräyksiä toimintojen rajoittamiseksi tai vaatia ympä-ristölupaa, jossa voidaan asettaa ehtoja toi-minnalle.
Kiinteistöjen ja tonttien arvo laskee täysin varmasti; kukaan ei halua muuttaa teollisuusalueen viereen. Emme halua olla tässä asiassa koekaniineja ja odot-taa jännityksellä, kuinkahan meille tai yrityksemme asiakkaille mahtaisi käydä. Ja kuka korvaa haitat?	Tehtyjen selvityksien tuloksien perusteella tuulivoimahankkeiden käyttöönotolla ei ole vaikutuksia asuin-kiinteistöjen hintoihin, vaan hintatasoa määrittävät muut, yksilöllisesti ar-vioitavat tekijät. Suomen Tuulivoimayhdis-tyksen arvioiden perusteella ainakin tuulivoi-

MIELIPIDE	VASTINE JA TOIMENPITEET
	mapuiston elinkaaren aikana syntyy jatkuvaa kysyntää majoitus- ja ravitsemuspalveluille.
Kahden tai useamman puiston yhteisvaikutuksista ei ole riittävästi tutkittua tietoa. On kaiken kaikkiaan aivan ällistyttävää, että puistot sallittaisiin näin lähelle asutusta ja matkailu- ja liiketoimintaa. Kokemuksia on myös siitä, että häiriöitä tulee myös tv, radio- ja teleliikenteeseen. Puistojen ympäristövaikutukset ovat massiivisia, ja kukaan ei osaa ennustaa kuinka myllyille käy niiden elinkaaren päässä, jos esimerkiksi tuulivoimayritys menee konkurssiin tai omistaja vaihtuu. Myllyistä tulee suurella todennäköisyydellä ongelmajätettä seuraaville suukupolville.	Honkamäki-Viidankankaan tuulivoima-alueen kaavoituksessa on keskitytty arvioimaan yhteisvaikutuksia pääasiassa noin 25 kilometrin päähän tuulivoimaloista ylettyvälle vaikutusalueelle sijoittuvien muiden tuulivoimahankeiden kanssa. Television vastaanotto-olosuhteista ja mobiiliverkon kattavuudesta on laadittu esiselvitys, jossa esitetty vaihtoehtojatelevisiovastaanotto-olosuhteiden parantamiseksi tai häiriöiden poistamiseksi tuulivoimaloiden aiheuttamilla häiriöalueilla. Elinkaaren lopussa tuulivoimala puretaan ja sen osat kierrätetään. Tuulivoimaloiden perustukset maisemoidaan ympäristöön sopivaksi. Tuulivoimalan purkamisesta vastaa voimalan omistaja.
Eikö Sonkajärvi tarvitse positiivista matkailu- ja luonto imagoa, tässä maailman tilanteessa varsinkin? Jos itse olisin kaupunkilainen, joka haaveilee maalle muutosta, niin ensimmäisenä hylkäisin paikan, jonka maisema on myllyjen vuoksi pilalla.	Merkitään tiedoksi. Kunta on kaavan vireilletulosta päättäessään ilmaissut halunsa olla mukana edistämässä tuulivoimatuotannon lisäämistä Suomessa.
Meidän viileämpi ilmasto houkuttelee matkailijoita. Kainuu ja Pohjanmaa ovat pian täynnä myllypuistoja. Sonkajärvellä olisi nyt hyvä tilaisuus jäädä myllyttömäksi, luontoystävälliseksi rauhan tyysijaksi niille, jotka haluavat maisemamatkailua tai jotka haluavat muuttaa ihanien maisemien läheisyyteen. Etätyömahdollisuudet ovat saaneet kaupunkilaisia muuttamaan luonnon helmaan, tämä trendi on tullut jäädäkseen.	Merkitään tiedoksi.
Jos tuulimyllyjä on aivan välttämätöntä saada kuntaan, niin luulisi autiompaa maastoa löytyvän riittämiin, etteikö myllyjä voisi sijoittaa kauemmas ihmisten kodeista ja loma-asunnoista.	Yleiskaavoitusta ohjaavissa maakuntakaavoissa osoitetaan muun muassa tuulivoimatuotannolle sopivat alueet. Honkamäki-Viidankankaan tuulivoimahankealue on osoitettu Pohjois-Savon maakuntakaava 2040, 2. vaiheen ehdotuksessa tuulivoimapotentiaaliseksi alueeksi (tv-1).
Toivon itseni, lastemme, alueen asukkaiden ja lomalaisten puolesta, että nämä puistohankkeet hylätään. Olisi hyvin lyhytnäköistä sallia näitä tuulivoimaloita rakennettavaksi tänne.	Merkitään tiedoksi.
20. MIELIPIDE 6	
Asun suunniteltujen tuulivoimapuistojen läheisyydessä. Perheelläni on täällä yritys. Yrityksen toimivuus on meille elintärkeää ja siksi sen tarjoama kokemus on kaikki kaikessa. En toivo kotiseutumme läheisyyteen tuulivoimaloita, sillä harrastan metsästystä ja tykkään viettää rauhallista ja äänetöntä aikaa täällä maaseudulla. Uskon ja tiedän myös muiden täällä kävijöiden ajattelevan juuri samoin. Yrityksemme valttikortti on täysi äänettömyys, eli toisin sanoen se, että seudulla ei ole mitään ylimääräistä, ja juuri tästä syystä suurin osa asiakkaistamme hakeutuu juuri tänne lomailemaan.	Kaavaehdotuksessa Honkalammen läheisyydessä oleva tuulivoimala numero 10 poistetaan. Lisäksi on poistettu voimalat 23 ja 24. Kaavaselostuksen kappaleissa 8.12.2 Seudulliset ja paikalliset talousvaikutukset ja 8.14.9 Yhteisvaikutukset elinkeinoelämän

MIELIPIDE	VASTINE JA TOIMENPITEET
Toivon, että yrityksen tulevaisuus ei olisi vaakalaudalla tuulivoimapuiston takia.	toimivan kilpailukyvyyn kehittämiseen kappaleissa on käsitelty vaikutuksia yrityksen tarjoaman palvelun näkökulmasta.
21. MIELIPIDE 7	
Olen muuttanut Sukevalle paluumuuttajana. Olen ostanut alueelta itselleni asunnon sekä omistan hankealueen lähellä metsää. Harrastan maillani metsästystä, kalastusta sekä toiveissani on rakentaa mailleni aikanaan kesämökki. En kannata tuulivoimaloiden rakentamista Sukevan alueelle tässä laajuudessa enkä niin lähelle asutusta, kuin ne nykyisten suunnitelmien mukaan on aiottu rakentaa. Hankkeet tulisi suunnitella yhteistyössä niiden kanssa, kenen asuin- ja elinympäristöön hankkeet rakentuu. Tuulivoimalabiznes on levinnyt laajasti Suomeen viimeisen muutaman vuoden aikana, jolloin on vaikea arvioida luotettavasti tuulivoimaloiden vaikutusta esimerkiksi asuinkiinteistöjen hintaan tai luontoon. Tällä hetkellä tuulivoimahankkeet perustuu mututuntumaan. Tuulivoimaa ja sen aiheuttamia vaikutuksia ei ole tutkittu riittävästi vielä Suomessa, jolloin tuulivoiman alueelle ottaminen on kuin ihmiskoe. Tuulivoima on suhteellisen uusi energiantuottotapa, jolloin sen vaikutuksia ihmisiin, elinympäristöön ja luontoon ei ole tutkittu riittävästi. Tuulivoimaa alueelle otettaessa, pitäisi olla tiedossa sen todelliset hyödyt ja haitat, jotka perustuvat pitkän ajan tiedonkeruuseen, ei tuulivoimaa kannattavien yhdistysten tietoihin. Tuulivoimaa ei ole tutkittu riittävästi esimerkiksi suhteessa siihen, miten se vaikuttaa maaseudun asutukseen, työllisyyteen tai luonnon monimuotoisuuteen. Me emme halua olla Sukevalle se ryhmä, jonka omaisuudella, luonnolla ja elinympäristöllä asiaa testataan koekanimaisesti.	Tuulivoimaloiden rakentaminen ei estä alueella metsästystä. Hyvä tieverkko hyödyttää myös metsästäjiä, ja tuulivoimalahankkeiden omistajat toimivat yhteistyössä metsästyseurojen kanssa metsästyksen edellytysten turvaamiseksi tuulivoima-alueilla. Tuulivoiman rakentamisen ja metsästyksen yhteensovittaminen onnistuu hyvällä tiedottamisella ja varovaisuudella, jota nyt jo toteutetaan sekä tuulivoimahankkeissa että metsästyksessä. Tehtyjen selvityksien tuloksien perusteella tuulivoimahankkeiden käyttöönotolla ei ole vaikutuksia asuinkiinteistöjen hintoihin, vaan hintatasoa määrittävät muut, yksilöllisesti arvioitavat tekijät. Hankkeen ympäristövaikutuksen arvioinnin (YVA) yhteydessä on laadittu kattavasti selvityksiä (osa vain viranomaiskäyttöön). Perusteltu päätelmä on annettu 3.10.2024 ja saatua palautetta huomioidaan kaavaehdotuksen laadinnassa.
22. MIELIPIDE 8	
Matkailu on yksi tärkeä elinkeino Sonkajärven kunnan alueella, joka tuo myös paljon muita tuloja koko alueelle. Suunnitteilla oleva suuri tuulivoimapuisto Honkamäki-Viidankangas tulisi olemaan vain 1,5 kilometrin päässä mökeistämme, ja vain 100 metrin päässä ulkoilureiteiltä (lähin mylly numero 10). Näillä ulkoilureiteillä sijaitsee kaksi kotaa ja kaksi laavua. Lähimpään kotaan myllystä numero 10 on vain 100 metriä.	Kaavaehdotuksesta Honkalammen läheisyydessä oleva tuulivoimala numero 10 on poistettu. Lisäksi on poistettu voimalat 23 ja 24.
Karttaluonnoksessa VE1 On Honkalampi merkitty S2 ja S3 alueeksi. Tuntuisi aivan uskomattomalta, jos täysin luonnontilassa olevan Honkalammen yllä pyörisivät tuulimyllyn siivet. Mylly numero 10 siivet näyttäisivät pyöriessään yltävän Honkalammen päälle. Tämän kyseisen Honkalammen lähetyvillä matkailijoillamme on käytössään kaksi kotaa.	Kaavaehdotuksesta Honkalammen läheisyydessä oleva tuulivoimala numero 10 on poistettu. Lisäksi on poistettu voimalat 23 ja 24.
Myllyjen tulon jälkeen alue olisi tieverkostoineen aidattu TEOLLISUUSALUE.	Tuulivoimaloiden alueella saa liikkua vapaasti rakentamisaikaa lukuun ottamatta. Ainoastaan sähköaseman alue aidataan.
Toinen tuulivoimapuisto, Metsärinne, on myöskin suunnitteilla lomamökkien läheisyyteen, vain kahden kilometrin päähän. Mikäli puistot toteutuvat, niin jäisimme kahden tuulivoimapuiston väliin. On aivan käsittämätöntä, että tällaiset jättihankkeet ovat tulossa alueelle pilaamaan luonnonkauniit maisemat sekä alueen asukkailta että matkailijoilta.	Kaavaselostuksessa on arvoitu yhteisvaikutukset muiden hankkeiden kanssa. Tehtyjen melu- sekä väkემallinnusten perusteella melun tai väkkeen yhteisvaikutukset eivät johda ohjearvojen ylityksiin tarkastelupisteissä. Tuulivoimaloiden näkyvyyttä maisemassa on tarkasteltu näkyvyysalueanaly-

MIELIPIDE	VASTINE JA TOIMENPITEET
	sillä, jonka yhtenä puutteena on, ettei analyysi huomioi rakennuksia ja muita ympäristön elementtejä, mikä liioittelee näkyvyyttä rakennetussa ympäristössä ja maisemassa. Havainnekuvat tarjoavat tarkempaa tietoa todellisesta näkyvyydestä verrattuna näkyvyysalueanalyysiin.
Sonkajärvi matkailualueena on aivan eri asia kuin Vuokatti, Kalajoki Levi jne., joissa on toimintaa ja aktiviteetteja joka lähtöön. Kuluvana vuonna olenkin kysellyt minkä vuoksi ulkomaalaiset lomailijat tulevat juuri tälle alueelle uudelleen ja uudestaan. Mm. juuri sen vuoksi, kun täällä ei ole niin sanotusti mitään. He sanoivat, että Keski-Euroopan kesät ovat menneet vuosi vuodelta yhä kuudemmiiksi, jonka vuoksi he todella nauttivat nyt meidän viileämmistä ilmoista. Miksi he tulevat tänne? Siksi, koska täällä ei ole massaturismia, ja TÄÄLLÄ EI OLE "MITÄÄN"! Hiljaisuus, rauha, luonto, pimeys eikä juuri lainkaan ihmisiä missään. Tämä, joka on meille täysin normaalia on samalla suurin valttimme nyt, mutta varsinkin tulevaisuudessa, koska maapallon lämpötila nousee vuosi vuodelta ilmastonmuutoksen vuoksi.	Merkitään tiedoksi. Kunta on kaavan vireille-tulosta päättäessään ilmaissut halunsa olla mukana edistämässä tuulivoimatuotannon lisäämistä Suomessa.
Olemme tehneet todella kaikkemme, että yrityksemme menestyisi. Investoimme tähän liiketoimintaan isoja summia joka vuosi. Toivomme nyt, ettei tämä työ olisi mennyt hukkaan. Jos myllyt tulevat pilaamaan maisemat, niin on selvä, että se vaikuttaa negatiivisesti asiakasmääriimme. Jos joudumme lopettamaan yritystoiminnan tuulivoiman vuoksi, niin kiinteistöjen arvo olisi pyöreät 0 euroa. Kukaan ei osta kiinteistöjä, jotka on rakennettu matkailukäyttöön.	Kaavaselostuksessa on arvioitu myös taloudellisia vaikutuksia. Suomen Tuulivoimayhdistyksen arvioiden perusteella ainakin tuulivoimapuiston elinkaaren aikana syntyy jatkuvaa kysyntää majoitus- ja ravitsemuspalveluille.
Päättäjät, pyydämme nyt teiltä, että teette oikean päätöksen, eli annatte myllypuistojen tulla sinne, missä ei ole matkailuyrityksiä eikä asutusta lähellä.	Merkitään tiedoksi.
23. MIELIPIDE 9	
Vastustan Honkamäki-Viidankangas tuulivoimahanketta. Asun 2,5 kilometrin päässä kotipaikalla, aivan tuulivoimahankealueen vieressä. Olen rakentanut tänne kesämökkini ja sen viereen taloni, haluten takaisin Sukevalle asumaan luonnonrauhaan kotitilalleni. Haaveissa on aina ollut päästä asumaan paikkaan, missä on luonto lähellä ja ei naapureita. Olen halunnut mahdollisimman kauas asutuksesta ja melusta. Tämä on ollut ikäni haave, joka on toteutunut. Talo sijaitsee korkealla, josta avautuvat näkymät lähimetsään ja luontoon. Talo on rakennettu korkeimmalle kohtaa tonttia. Sen sijaan, että tulevaisuudessa katson ikkunasta luontomaisemaa, avautuu ikkunasta minulle tuulivoimalanäkymä, jota en missään tapauksessa halua nähdä enkä kuulla. Toivon, että päätöksen teossa otetaan huomioon tuleva sukupolvi. Moni varmaan haluaisi tulla tällaiseen rauhalliseen paikkaan, mutta jos tuulivoimahanke toteutuu, sen aiheuttamat haitat laskevat esimerkiksi talon arvoa ja on sille rasite. Toivon, että päätöksenteossa otetaan huomioon paikalliset ihmiset ja hanketta mietittäisiin ajatuksen kanssa, miten se vaikuttaa tuleville sukupolville. Aina raha ei ratkaise kaikessa, vaan asioita tulisi miettiä muutenkin. Esimerkiksi Sukeva kärsii muuttotappiosta, jolloin nimenomaan tänne pitäisi houkutella ihmisiä, sen sijaan, että nykyisetkin ajetaan pois kodeistaan tuulivoiman alta.	Merkitään tiedoksi. Hankkeen vaikutukset mm. terveyteen (melu ja väike), maisemaan, matkailuun, luontoon, ekologisiin verkostoihin, maaperään ja pintavesiin on arvioitu osana ympäristövaikutusten arviointimenettelyä, samoin hankkeen yhteisvaikutukset muiden tuulivoimahankkeiden ja Fingridin suunnitteleman uuden voimajohdon kanssa. Hankkeen vaikutusten arviointia on täydennetty kaavahankkeessa.

MIELIPIDE	VASTINE JA TOIMENPITEET
24. MIELIPIDE 10	
Olen muuttanut aikoinaan alueelle sukutilan, yrittäjäystävällisyyden sekä luonnon perässä. Nyt olisi aika tehdä sukupolvenvaihdos kotipaikalla, mutta on vaikeaa seurata, kuinka tuulivoimahanke vaikeuttaa nuorien päätöksentekoa koskien sitä, voiko alueelle jäädä asumaan. On riski ostaa 2 kilometrin päästä suunnitellusta tuulivoimahankealueesta omakotitalo 20 vuoden laina-ajalla, kun tuulivoima-alueen toteutuessa ei nuoret halua jäädä tänne. Talosta irti pääseminen tuulivoimapuiston vierestä on mahdottomuus. Sonkajärvi on valmis antamaan maansa siitä hyvästä, että ulkomaalaisomistajan tuulivoimayhtiö voi määrittää alueemme maan käyttöä seuraavat vuosikymmenet, jättäen meille vain siivottavaksi loppujätteen. Emme tule hyötymään tuulivoimasta sähkönhinnassa, emme työllistymisessä emmekä varsinkaan kunnan maineessa.	Tehtyjen selvityksien tuloksien perusteella tuulivoimahankkeiden käyttöönotolla ei ole vaikutuksia asuinkiinteistöjen hintoihin, vaan hintatasoa määrittävät muut, yksilöllisesti arvioitavat tekijät.
25. MIELIPIDE 11	
Alueelle on suunnitteilla useita tuulivoimahankkeita, joita ei voida pitää alueella asuvien ihmisten toimesta kohtuullisena. Riittävä etäisyys on suhteellista – jos alueella sijaitsee alle 20 kilometrin sisällä useita tuulivoima-alueita, joista lähin alle 2 kilometrin päässä, onko se kohtuullista?	Kaavaselostuksessa on arvioitu yhteisvaikutukset muiden hankkeiden kanssa.
Alueelle suunniteltu tuulivoima-alue ei ole suunniteltu suhteessa hyvin ympäristöön. Suunniteltu tuulivoima-alue sijaitsee niin vakituisten kuin loma-asuntojen vieressä, sijoittuen niistä vain 2 kilometrin päähän. Kyseinen tuulivoimahanke on suunniteltu toteutuvaksi alueella olevan Matkusjoen varteen, johon paikallinen asutus on sijoittunut. Alue sijaitsee 3 kilometriä Sukevan keskustasta, jolla ei ole merkitystä. Matkusjoki on keskeinen alueella oleva vesistö, jonka varrelle on sijoittunut paikallinen asutus jo vuosisatojen ajan. Alueella sijaitsee useita kymmeniä loma- ja vakituiseen asumiseen käytettäviä kiinteistöjä. Riittävä etäisyys on suhteellinen käsite – alue on suunniteltu keskeiselle paikalle suhteessa Sukevan kylään. Jos useita asuntoja sijaitsee alle 2 kilometrin säteellä – onko tuulivoima riittävällä etäisyydellä?	Hankkeen vaikutukset mm. terveyteen (melu ja väike), maisemaan, matkailuun, luontoon, ekologiin verkostoihin, maaperään ja pinta-vesiin on arvioitu osana ympäristövaikutusten arviointimenettelyä, samoin hankkeen yhteisvaikutukset muiden tuulivoimahankkeiden ja Fingridin suunnitteleman uuden voimajohdon kanssa. Hankkeen vaikutusten arviointia on täydennetty kaavahankkeessa.
Jos Pohjois-Savon ja Kainuun alueelle on suunnitteilla satoja tuulivoimaloita useiden hankkeiden kautta – eikö arviointi tulisi toteuttaa nämä hankkeet yhteen lukien?	Maakuntakaavoissa osoitetaan tuulivoimatuotannolle sopivat alueet. Honkamäki-Viidankankaan tuulivoima-alueen kaavoituksessa on keskitytty arvioimaan yhteisvaikutuksia pääasiassa noin 25 kilometrin päähän tuulivoimaloista ylettyvälle vaikutusalueelle sijoittuvien muiden tuulivoimahankkeiden kanssa.
Koemme, että paikalliset asukkaat emme voi vaikuttaa siihen, mitä tapahtuu alle 2 kilometrin päässä kodeistamme. Olemme vastanneet asukaskyselyyn, jonka mukaan 75% kannattaa vaihtoehtoa, ettei hanketta toteuteta. Toivomme, että meidän mielipiteemme kuullaan, sillä kyseinen tuulivoimahanke vaikuttaa radikaalisti elinympäristöömme. Tuulivoimahanketta ei ole arvioitu suhteessa elinympäristöön missään vaiheessa hanketta riittävästi – miten esimerkiksi jatkuva tuulivoimasta tuleva melu- ja väikevaikutukset vaikuttavat ihmisten kokemaan alueen mielekkyyteen, miten useat tuulivoimahankkeet kaventavat ihmisten elintilaa, miten alueelle luonnon rauhan perässä muuttaneet kokevat alueen muuttumisen teolliseksi sähköntuotantoalueeksi? Olemme vastaan, sillä hanke toteutuessaan vaikuttaa elinympäristöön kielteisesti.	Hankkeen ympäristövaikutuksen arvioinnin (YVA) yhteydessä on laadittu kattavasti selvityksiä (osa vain viranomaiskäyttöön), joita on hyödynnetty kaavaluonnosta laatiessa. Perusteltu päätelmä on annettu 3.10.2024. Perustellusta päätelmästä saatua palautetta huomioidaan kaavaehdotuksen laadinnassa. Tuulivoimaloiden alueella saa liikkua vapaasti rakentamisaikaa lukuun ottamatta, ainoastaan sähköaseman alue aidataan. Asuinalueita lähimpien voimaloita on lisäksi poistettu palautteiden perusteella.

MIELIPIDE	VASTINE JA TOIMENPITEET
26. MIELIPIDE 12	
Olen samaa mieltä, että uusiutuvat energiantuotantotavat ovat tervetulleita, mutta me emme voi hyväksyä tämän koko luokan hanketta alueelle, joka ei sovellu kyseiseen tarkoitukseen. Mielestäni Sonkajärven tulisi lisätä avoimuutta päätöksenteossa koskien tuulivoimaa, järjestämällä esimerkiksi iltamia, jossa selvitetään paikallisten ihmisten mielipide. Honkamäki-Viidankangas tuulivoimahanke on myös alueella asuville tullut yllätyksenä - moni luulee, että ei kai sellaista tänne annettaisi rakentaa. Jopa minulle ja läheisilleni – 2 kilometrin säteellä suunnitellusta hankealueesta asuvina – saimme tiedon kyseisestä tuulivoimahankkeesta vasta keväällä 2024, vaikka tuulivoimahanke juontaa juurensa kauemmaksi vuoteen 2022, jolloin hankkeesta on voinut antaa palautetta. Miksi Sonkajärvi ei ole tuonut laajemmin ilmi tuulivoimamyönteisyyttään? Miksi päätökset tehdään salassa?	Kunnanvaltuusto teki päätöksen osayleiskaavan käynnistämisestä 14.11.2022. Ympäristövaikutusten arviointimenettely monine selvityksineen ja kaavoitustyö käynnistyi tammikuussa 2023. Honkamäki-Viidankangas tuulivoimapuiston osallistumis- ja arviointisuunnitelma on ollut nähtävillä 4.9.–10.10.2023. Kaavan vireilletulosta on informoitu sanomalehdissä, kunnan internetsivuilla ja kaavan projektisivuilla sekä osallistumis- ja arviointisuunnitelmavaiheen yleisötilaisuudessa 11.9.2023. Kaavaluonnoksen avoin yleisötilaisuus pidettiin 18.6.2024. Kaavaehdotuksen nähtävillä olo kuulutetaan ja ehdotuksesta on mahdollista jättää muistutuksia.
Lainaan perustuslakia... <i>"Omaisuuksien suoja"</i> <i>Jokaisen omaisuus on turvattu.</i> <i>Omaisuuksien pakkolunastuksesta yleiseen tarpeeseen täyttää korvausta vastaan säädetään lailla."</i> Tuulivoima-alueet heikentävät omaisuuden arvoa. Sen sijaan, että kiinteistöjen arvon heikkenemisestä maksettaisiin korvausta pakkolunastuksen kautta, menettävät asunnot jälleenmyyntiarvon. Kiinteistöjen arvo on pyöreä nolla tuulivoima-alueen lähetyksillä niin jälleenmyynnillisesti kuin elinkelpoisesti, siellä asuville henkilöille.	Tiedossa olevien selvityksien perusteella tuulivoimahankkeiden käyttöönotolla ei ole vaikutuksia asuinkiinteistöjen hintoihin, vaan hintatasoa määrittävät muut, yksilöllisesti arvioitavat tekijät.
Tuulivoimapuisto vaikuttaa kielteisesti esimerkiksi välke- ja meluhaittojen kautta väestön terveyteen. Sonkajärven kunnan tulisi edistää paikallisten asukkaiden terveyttä, eikä asettaa asukkaita jäämään tuulivoiman jalkoihin. Tulonmenetykset yritystoiminnassa ja esimerkiksi asunnon arvon laskeminen nolllaan (ja täten asunnosta irtipääsemisen mahdollisuus) voi aiheuttaa alueen asukkaille erinäisiä terveysongelmia.	Hankkeen ympäristövaikutuksen arvioinnin (YVA) yhteydessä on laadittu kattavasti selvityksiä (osa vain viranomaiskäyttöön), joita on hyödynnetty kaavaluonnosta laatiessa. Perusteltu päätelmä on annettu 3.10.2024. Perustellusta päätelmästä saatua palautetta huomioidaan kaavaehdotuksen laadinnassa.
Oikeus terveelliseen ympäristöön - tuulivoima-alue tulee vaikuttamaan paikallisten ihmisten arkiympäristöön heikentävästi. Paikallisille ihmisille lähetettiin palautekysely, jossa ihmiset ovat vastanneet siten, että kyselyyn vastanneista 75% on kannalla, jonka mukaan tuulivoima-alueita ei tule rakentaa. Lisäksi juuri paikalla asuvat ihmiset kaikki ovat kielteisiä tuulivoima-alueelle.	Merkitään tiedoksi.
27. MIELIPIDE 13 (TOIVAKON KYLÄYHDISTYS)	
Toivakon kyläyhdistys vastustaa tuulivoiman rakentamista alueelle. Vakituiset asukkaat, mökkiläiset sekä luonto- ja maisema-arvot huomioiden esitetty alue ei sovellu tuulivoimatuotantoon. Toivakon kyläyhdistys toivoo, että tuulivoimapuiston mahdollistavaa kaavaa ei laadita (VE0). Jopa 330-metrinen tuulivoimaloiden pitkäkantaiset maisemavaikutukset ja äänet sekä pyörivien lapojen välkkeet ja öisin näkyvät lentoestovalot heikentäisivät asumisympäristön terveellisuutta, turvallisuutta ja viihtyisyyttä. Tietääk-	Merkitään tiedoksi.

MIELIPIDE	VASTINE JA TOIMENPITEET
semme näin korkeita tuulivoimaloita ei ole tähän mennessä rakennettu Suomessa tai edes koko Euroopassa. Toivomme, että asumisympäristöämme ei käytetä koelaboratoriona.	Kaavalla on tarkoitus mahdollistaa maksimissaan 295 metriä korkeiden tuulivoimaloiden rakentaminen.
Kyläyhdistyksen mielestä tuulivoimapuisto vähentää alueen houkuttelevuutta asumiseen, mikä voi johtaa kiinteistöjen arvojen huomattavaan alenemiseen. Massiivisen tuulivoimapuiston haittavaikutukset lähiympäristöön asettaa myös kuntalaisia eriarvoiseen asemaan.	Tiedossa olevien selvityksien perusteella tuulivoimahankkeiden käyttöönotolla ei ole vaikutuksia asuinkiinteistöjen hintoihin, vaan hintatasoa määrittävät muut, yksilöllisesti arvioitavat tekijät.
Kyseinen alue on toivakkolaisten ahkerassa virkistyskäytössä. Alueella marjastetaan, metsästetään, sienestetään ja ulkoillaan. Kyläyhdistys pitää alueella talvisin hiihtolatuja ja huolehtii uimarannasta Iso-Löytölänjärvellä, jossa kyläläiset myös kalastavat. Havainnekuvat järveltä ja muualta näyttävät, miten maisema turmeltuisi. Jos hanke toteutuu, alueen luonne muuttuu pysyvästi. Erämaamainen luonto häviää ja monien eliöiden elinmahdollisuudet kaventuvat merkittävästi. Myös metsästysmahdollisuudet kärsivät luonnon muuttuessa. Alue muuttuu korpi- ja maatalousmaisemasta teolliseksi tuotantoalueeksi. Samalla olennainen osa kyläläisten elinpiiristä ja rauhasta tuhoutuu. Tuulivoimapuisto ja sen vaatimat tiet ja sähkölinjat aiheuttaisivat alueella luontokatoa ja luonnon pirstoutumista. Nykyisin alueella esiintyy runsas ja monipuolinen eliöstö, mukaan lukien kaikki maamme neljä suurpetolajia karhu, susi, ilves ja ahma.	Tuulivoimaloiden alueella saa liikkua vapaasti rakentamisaikaa lukuun ottamatta, ainostaan sähköaseman alue aidataan. Tuulivoimaloiden rakentaminen ei estä alueella metsästystä. Suunnitellut huoltotiet noudattelevat osin jo olemassa olevia tielinjoja. Uudet huoltotiet voimaloille sijoittuvat metsätalouskäytössä oleville alueille, joilla kasvillisuus on tavanomaista kangasmetsien ja ojitettujen turvemaiden lajistoa. Hankkeen ympäristövaikutuksen arvioinnin (YVA) yhteydessä on laadittu kattavasti selvityksiä (osa vain viranomaiskäyttöön), joita on hyödynnetty kaavaluonnosta laatiessa.
Sonkajärven kunnan ja Pohjois-Savon maakunnan näkökulmasta olisi olennaista arvioida vireillä olevia tuulivoimasuunnitelmia kokonaisvaltaisesti, mukaan lukien niiden kielteiset oheisvaikutukset. Honkamäki-Viidankankaan kaltaisen tuulivoimapuisto voi johtaa esimerkiksi verotulojen menetykseen, kun alueen houkuttelevuus vähenee. Peräänkuulutamme myös kunnan tuulivoimastrategiaa ja kaavoituksen toimivaa ohjausta, jotta tuulivoimalle soveltuvat alueet löydetään. Näkemyksemme mukaan tuulivoima-alueet tulee suunnitella alueille, jotka ovat jo teollisessa käytössä ja hyvien liikenneyhteyksien päässä.	Maakuntakaavoissa osoitetaan tuulivoimatuotannolle sopivat alueet. Honkamäki-Viidankankaan tuulivoimahankealue on osoitettu Pohjois-Savon maakuntakaava 2040, 2. vaiheen ehdotuksessa tuulivoimapotentialiseksi alueeksi (tv-1).
Kesällä 2023 Toivakon kyläyhdistyksen kuntalaisaloite kaavoituksen keskeyttämiseksi keräsi 169 nimeä, mikä kertoo hankealueen läheisyydessä asuvien ja lomailevien ihmisten mielipiteen.	Merkitään tiedoksi.
Pohjan Voiman laatiman ympäristövaikutusten arviointimenettelyn mukaan alueella ei ole merkittäviä esteitä rakentamiselle, mutta toivakkolaisille alue ja ympäristö merkitsee yhteistä historiaa, kotia, latautumispaikkaa, harrastuksia, elämää.	Merkitään tiedoksi.
28. MIELIPIDE 14	
Kartat Kaavakartassa on kyllä mittakaava, mutta mittakaavajana puuttuu. Tietokoneella karttaa tarkastellessa zoomaus muuttaa mittakaavaa ja etäisyyksien mittaaminen ei onnistu.	Merkitään tiedoksi. Mielipiteessä esitetty mittakaavajana lisätään kaavakartalle.
Tavoitteet Kohdassa 4.1 puhutaan valtakunnallisista alueidenkäyttötavoitteista, joista osa on kaavaluonnoksen mukaan Honkamäki-Viidankankaan tuulivoima-alueen yleiskaavoitukseen liittyviä tavoitteita. Tavoitteet ovat aika kaukaa haettuja ja	Hankkeen ympäristövaikutuksen arvioinnin (YVA) yhteydessä on laadittu kattavasti selvityksiä (osa vain viranomaiskäyttöön), joita on hyödynnetty kaavaluonnosta laatiessa. Perusteltu päätelmä on annettu 3.10.2024.

MIELIPIIDE	VASTINE JA TOIMENPITEET
ihan kaikkien kohdalla ei kyllä yhteyttä tuulivoimapuistoon hyvällä mielelläkään löydy. Esimerkiksi terveellinen ja turvallinen elinympäristö, ja elinvoimainen luonto- ja kulttuuriympäristö sekä luonnonvarat. Juuri tämä hanke tuhoaa tuota terveellistä ja turvallista elinympäristöä ja kulttuuriympäristöä. Tällä hankkeella tuhotaan Matkusjoen elinympäristö ja autioitetaan rannat sijoittamalla voimalat liian lähelle Matkusjoki reittiä. Alueen virkistyskäytöstä voidaan todeta, että metsästysseura Hirvijärven seudun erämiesten maat sijaitsevat juuri tällä ja Metsärinteen tuulivoimahankealueella, joten seuran toiminta lakkaa näiden hankkeiden vaikutuksesta. Kuka haluaa lähteä luontoon metsälle kuuntelemaan tuulivoimaloiden huminaa puoliksi raiskattuihin metsiin.	Perustellusta päätelmästä saatua palautetta huomioidaan kaavaehdotuksen laadinnassa niin että haitta olisi mahdollisimman vähäinen. Hirvijärven seudun erämiehet ry on kutsuttu hankkeen seurantaryhmään, jonka tarkoituksena on edistää tiedonkulkua eri tahojen välillä. Ensimmäinen kokous pidettiin 20.6.2023 ja toinen 17.5.2024.
Kohdassa 4.4 todetaan Sonkajärven kunnan tavoitteissa; <i>”Tuulivoimarakentamisen ohjauksen keskeinen tavoite on sovittaa tuulivoimalat mahdollisimman hyvin ympäristöön. Silloin voidaan ehkäistä ja minimoida voimaloista luonnolle ja ihmisten elinympäristölle aiheutuvat haitalliset vaikutukset. Lisäksi tulee huomioida teknistaloudelliset tekijät (mm. tuuliolosuhteet, liitännät sähköverkkoon, rakentamista ja huoltoa tukeva infrastruktuuri, perustamisolosuhteet) sekä muu alueidenkäyttö”</i>. Millä tavoin kunta on tätä ohjausta suorittanut?! Mistä löytyy ne dokumentit, missä kerrotaan kunnan ohjaus? Kaksi vuotta sitten esitin kunnanjohtajalle Sonkajärven kunnan tuulivoimastrategian luomista. Siis asiakirjaa, jossa olisi lueteltu rajat ja vaatimukset tuulivoimayhtiöille. Vastaus oli silloin, että.” Sonkajärven kunnalla ei ole tuulivoimastrategiaa, eikä tule.” Nyt kun tarkastellaan kaavaluonnoksen kahta vaihtoehtoa, niin vaihtoehtojen vaikutusalueet ovat melkein samat. Toisessa vaihtoehdossa on vain vähempi määrä tuulimyllyjä levitelty samalle alueelle, kuin ensimmäisessä vaihtoehdossa. Kaavaluonnos väittää kuitenkin, että myllyjen paikkoja on tarkennettu YVA:iin ja OAS:aan verraten ja syyksi sanotaan: <i>”Suunnitteluprosessin tuloksena tarkennetulla sijoitussuunnitelmalla on saatu huomioitua alueen olosuhteet ja arvot sekä lievennettyä ympäristövaikutuksia”</i> Todellisuus on kuitenkin se että osan alueen länsi- ja eteläreunan maanomistajista kanssa ei ole päästy sopimukseen, joka on pakottanut poistamaan myllyt heidän alueeltaan, joka taas on vaikuttanut muiden myllyjen sijoitteluun. Myöskään taloudellisesti kannattavaan hankkeeseen vetoaminen herättää kysymyksiä. Miten Metsärinteen kolme myllyä on taloudellisesti kannattavia, jos tässä hankkeessa 23:a vähempi määrä on kannattamaton. Siis haetaanko tässä maksimaalista tuottoa haitoista välittämättä ja samalla sosiaalisuudella yksityistä omaisuutta Sonkajärven kunnan ja Tuulivoimayhtiön eduksi. Pelkästään kiinteistön hintaan vaikutus näkyy jo nyt, joka taas vaikuttaa esimerkiksi kiinnityksen arvoon.	Osayleiskaavalla ohjataan tuulivoimarakentamista huomioiden voimassa ja vireillä olevat maakuntakaavat. Sonkajärven kunnanvaltuusto teki 14.11.2022 (43 §) päätöksen osayleiskaavan käynnistämisestä. Kunta on aktiivisesti osallistunut kaavahankkeeseen. Hankkeen ympäristövaikutusten arvioinnista on saatu perusteltu päätelmä 3.10.2024. Hankkeen YVA:n ja OYK:n käsittelyissä on useita eri viranomaisia varmistamassa, että suunnitelmat laaditaan lakien, asetusten ja ohjeistuksien mukaisesti. Merkitään tiedoksi.
Maakuntakaava Tuulivoimakaava menee puoliksi viitostien kehittämiskäytävän päälle. Maakuntakaavassa sanotaan kehittämiskäytävistä: <i>”Vyöhykkeitä kehitetään elinvoimaisina kansainvälisinä kehitys- ja liikennekäytävinä, joiden maankäytön suunnittelussa tulee kiinnittää erityistä huomiota pitkämatkaisen liikenteen sujuvuuteen ja turvallisuuteen, joukkoliikenteen ja kestävästä liikkumisen edistämiseen, liikenteen ja matkailun palvelujen ja yritystoiminnan edistämiseen sekä kaikkien käyttövoimavaihtoehtojen saatavuuteen”</i>. Tämä hanke ei pitkällä aikavälillä millään tavalla tue matkailuyritysten toimintaa kaavan vaikutusalueella. Vai oletteko ikinä kuulleet tuulivoimaturismista? Samoin tuo kohta käyttövoimavaihtoehtoista tuskin tarkoittaa sitä, että sähköauto pitää saada ladata suoraan töpselillä tuulivoimalasta. Onko kukaan Sonkajärven kunnassa ikinä laskenut, montako majoituspalveluiden vuodepaikka löytyy kunnasta a) ympäri-	Pohjois-Savon maakuntakaavan 2040, 2. vaiheen ehdotus oli uudelleen nähtävillä 2.-31.10.2024 ja etenee hyväksymiskäsittelyihin. Maakuntakaavaprosessin aikana laadittu Tuulivoimapotentialiselvityksen, luonnos- ja viranomaisvaiheen palautteen, lukuisien sidosryhmien kanssa pidettyjen työneuvottelujen sekä maisemallisia yhteisvaikutuksia arvioivan selvityksen perusteella maakuntakaavassa osoitetaan 24 tuulivoimapotentialiaalia aluetta. Sonkajärven Honkamäki on yksi maakuntakaavassa osoitettavista alueista. Maakuntakaava asettaa suunnittelulle ja kehittämiselle suuntaviivoja muiden,

MIELIPIIDE	VASTINE JA TOIMENPITEET
vuotista b) kesäaikaista ja moniko näistä paikoista sijaitsee kaavan vaikutus-alueella. Kannattaisi varmaan laskea. Samoin kannattaisi miettiä, että miten jo olemassa olevia rakenteita hyödyntäen tuettaisiin sen vajaan 3000 ajoneuvon vuorokaudessa pysäyttämistä viitostien varteen eri palveluita hyödyntämään. Tuulivoimalla sitä ei ainakaan tehdä.	päällekkäisten ja täydentävien, merkintöjen kautta.
Melu Melu ja Välkevaikutusten kartat ovat harhaanjohtavia. Niissä on kuvattu ainoastaan yöaikaisen rajan 40db tai välkkeen osalta 8h/a leviämisalue. Yleisötillaisuudessa 18.6.2024 meluselvityksen laatinut henkilö myönsi, että tuulivoimaloiden ääni on taustamelusta erottuvaa häiritsevää melua. Tuon sisämelun arviointiin käytetään vuoden 2015 rakennusmääräyksissä olevia eristevahvuuksia. Kaikki kaavan vaikutusalueen talot ja kesämökkit on rakennettu ennen vuotta 2015 ja eristevahvuudet vaihtelevat ikäkauden mukaan. Samoin oletetaan, että melun impulssimaisuuden ja merkityksellisen sykkinnän vaikutukset sisältyvät valmistajan ilmoittamiin melupäästön tunnusarvoihin. Varsinkin kesämökeillä, jotka puuttuvat kokonaan havainnekuvista ja joiden käyttö on vain kesällä, eristeet puuttuvat kokonaan. Sitten jos keskiäänitaso ei saa ylittää 35 dB(A) ja yöaikainen (klo 22-07) keskiäänitaso 30 dB sisätiloissa, niin miten se on sitten mahdollista tarkastelupisteissä, joissa jo ulkoäänitaso nousee lähelle 40 db. Varsinkin jos nukkumatilassa se äänitaso saa olla vain 25 db. Meluselvityksessä ei esitetä yhtään laskukaavaa, jossa näkyisi eristevahvuudet. Tosin ilman kaavojakin voidaan todeta, ettei tarkastelupisteissä ainakaan pidetä enää puiston valmistelun jälkeen ikkunaa auki.	Tuulivoiman melutason ohjearvot on säädetty asetuksella. Suomessa ei ole määritetty virallista raja- tai ohjearvoa tai suositusta välkevaikutuksille. Ympäristöhallinnon ohjeen mukaan Suomessa vaikutuksia arvioidessa on suositeltavaa käyttää muiden maiden ohjearvoja. Suomessa tuulivoimahankkeissa yleisesti käytetään Saksan raja-arvoa ja Ruotsin maksimisuositusarvoa tarkasteltaessa välkevaikutuksia. Melumallinnustulosten perusteella kaavaehdotuksen voimaloiden keskiäänitasot pysyvät alle 40 dB(A):n kaikkien loma- ja asuinrakennusten kohdalla. Myöskään asumisterveysasetuksen toimenpiderajat pienitajuiselle sisämelulle eivät ylity lähimpien asuinrakennusten tai lomarakennusten kohdalla.
Meluselvityksen kuva 10 kuvaa päiväaikaista liikenteen ja tuulivoiman yhteismelua alueella. Kaavaehdotuksen kuva tuulivoimamelusta ei vastaa tätä kuvaa. Samoin ihmettelen, jos todetaan että tuulivoima ei lisää alueen melua tieliikenteeseen verrattuna, koska kuvassa numero ykkösen kohdalla on vain liikennemelu ja kuvassa kakkosen kohdalla yhteismelua. Ykkösen kohdalla melu leviää paljon kapeammalle alueelle, kuin kakkosen kohdalla. Yöaikaisesta melusta todetaan, että se on liikennemelua tarkastelupisteiden R12-R17 alueilla, eli edellisen kuvan numerokakkosen alueella. Meluselvityksessä sanotaan myös, jotta yöaikainen liikennemäärä on 10 % kokonaismäärästä, eli yöllä 279 ajoneuvoa klo 22-07 välisenä aikana. Kaikki 5-tien vieressä asuvat tietävät, jotta tuosta 279 ajoneuvosta ainakin 75% liikkuu 5-tiellä klo 06-07 välisenä aikana, kun ihmiset siirtyvät töihinsä Kajaani - Iisalmi välillä. Eli klo 22:00-06:00 alueella on todella hiljaista. Korkeintaan kuuluu Venäängöksen pauhu ja juna Kajaani – Iisalmi radalla 3 km päässä. Toisin sanoen kuvan melusta kaikki on tuulivoimamelua klo 22-06. Tuulivoimamelusta tulee kaavassa olla todenmukaisempi kuva.	Suomessa ole olemassa ohjeistusta liikennemelun ja tuulivoimamelun yhteisvaikutusten mallinnuksesta. Tuulivoima- ja tieliikennemelun laskennat eroavat mallinnusteknisesti toisistaan varsin merkittävästi (mm. ohje, laskenta-algoritmi, korkeus, jne.). Huolimatta eroista, mallinnuksen toteuttaminen oli ohjelmallisesti mahdollista, mutta yhteistulosten vertailu ohjearvoihin ei ole mahdollista niiden erilaisuuden vuoksi. Arvioinnin tuloksena on, että tuulivoima- ja liikennemelun yhteisvaikutus Honkamäki-Viidankankaan alueella ei ole merkittävä. Meluselvitystä on päivitetty kaavaehdotukseen. Melumallinnus on toteutettu Ympäristöministeriön mallinnusohjeistuksen mukaisesti.
Välke Välkkeen osaltakin kaavaehdotuksen havainne kuva on harhaanjohtava. Kuva kuvaa aluetta, jonne kohdistuu minimissään 8 h/a.... eli 8 tuntia vuodessa tarkastelupisteessä. Eli jos ihminen on koko vuoden samassa pisteessä, häneen kohdistuu tuo vaikutus. Välke selvityksessä todetaan, jotta välke voi levitä jopa 3 km päähän. Toki vähemmän vaikutusta kauempana varsinkin tuolla tuntia per vuosi metri x metri alueella mitattuna. Entäpä jos ihminen liikkuu välkkeen vaikutusalueella, siis sillä alueella, jota ei kaavaehdotuksessa ole edes kuvattu. Häneenhän kohdistuu välke jokaisen myllyn kohdalla, jonka taakse aurinko jää. Mitä useammin liikut alueella, sitä enemmän vaikutusta. Ja jos	Tuulivoimaloiden välkevaikutukselle ei ole Suomessa määritelty ohjearvoja. Ympäristöministeriön ohjeissa tuulivoimapuiston suunnitteluun suositellaan käytettäväksi muiden maiden suosituksia välkemäärien osalta. Tässä hankkeessa mallinnettujen välketaajuuksien arvioinnissa käytetään Ruotsin suunnitteluohjeissa annettuja ohjearvoja (8 h/a) todennäköisen välkkeen tapauksessa. Teo-

MIELIPIIDE	VASTINE JA TOIMENPITEET
otetaan esimerkiksi vaikka pellolla työskentely, niin sehän on yhtä silmissä vilkkumista, kun ajetaan edestakaisin traktorilla. Toisin sanoen tuulivoimapuisto estää silloin ko. alueella työskentelyn. Kaavassa tulee olla todellinen välkkeen vaikutusalue.	reettisen maksimivälkkeen arvioinnissa käytetään Saksan 30 tunnin raja-arvoa vuodessa ja 30 minuuttia päivässä. Suomen olosuhteissa Saksan teoreettisen maksimivälkkeen ohjearvoihin vertaaminen voi antaa harhaanjohtavan kuvan välkevaikutuksesta. Suomessa aurinko paistaa eri kulmasta kuin Saksassa ja auringonpaisteen todennäköisyys on erilainen. Suomessa aurinko paistaa talvella hyvin viistosti, mikä voi aiheuttaa suuren teoreettisen maksimivälkkeen. Talvisin auringonpaisteen todennäköisyys on kuitenkin Suomessa hyvin alhainen. Mallinnuksessa ei ole huomioitu paikallisen puuston vaikutusta turbiinien näkyvyyteen ja välkevaikutukseen. Väkelaskennassa on huomioitu tarkemmin turbiinin muuttuva lapaprofiili, jolloin saatu realistisempia tuloksia kuin olettamalla tietty keskimääräinen lavan leveys ja sitä vastaava kiinteä maksimietäisyys.
Lopuksi <i>”Ympäristölupaa on haettava, mikäli toiminnasta voi aiheutua naapuruussuhdelaisissa (26/1920) tarkoitettua kohtuutonta rasitusta”.</i> Ympäristöluvan hakeminen hankkeelle pakottaisi tuulivoimayhtiön noudattamaan esimerkiksi ääneen ja välkkeeseen liittyviä määräyksiä. Jos ympäristölupaa ei ole, niin häiriötilanteessa tuulivoimayhtiön ei ole mikään pakko sammuttaa voimalaansa, saati purkaa sitä. Se voi aina valittaa korkeampaan oikeusasteeseen, jos ympäristölupaa haetaan myöhemmin. Harvalla yksityisellä on kuitenkaan vara edes läheteä siihen valitusrumpaan läpi kaikkien oikeusasteiden. Ja vaikka olisi varaa, niin samalla valituksilla viivytetään ympäristöluvan voimaan tuleamista sen 10 vuotta. Tämän asian on myöntänyt Metsärinteen tuulivoimapuistoa suunnittelevan Euro Wind Energyn maajohtaja. Onhan toki mahdollista yksityisen henkilönkin vaatia ympäristölupaa ennen hankkeen rakentamistakin ja varmaan sitä suunnitellaankin tällä kaavaehdotuksella.	Tuulivoimalan rakentaminen edellyttää rakentamislupaa, ja laadittavaa osayleiskaavaa käytetään kaavan mukaisten tuulivoimaloiden rakentamisluvan myöntämisen perusteena. Rakentamislupa voidaan myöntää suoraan yleiskaavan perusteella voimalatyyppille, joka on kaavoitusprosessin aikana tarkastelussa ollut voimalavaihtoehto tai vaikutuksiltaan kyseistä voimalatyyppiä vastaava tai vaikutukseltaan vähäisempi. Tuulivoimarakentamiselle voidaan mahdollisesti tarvita ympäristölupa, mikäli se aiheuttaa kohtuuttomaksi katsottavaa rasitusta naapuruussuhteiden mukaan. Peruseriaatteena ja kaavaratkaisun pohjana on kuitenkin, että tuulivoimalat eivät yleensä vaadi ympäristölupaa. Tehtyjen selvitysten perusteella melun ja välkkeen ohjearvot jäävät alle kaikkien lähialueen asuin- ja loma-asuntojen kohdalla. Kaavassa on säädetty, että rakentamislupien myöntämiseen liittyen on varmistettava, ettei melun ohjearvoja ylitetä.
Olisiko Sonkajärven kunnalla jo aika aloittaa se tavoitteissakin määritelty tuulivoimahankkeiden ohjaus ja muuttaa Honkamäki-Viidankangas tuulivoimakaa-vaan siten, ettei se vaikuta nykyisellä tavalla alueen asukkaiden elinmahdollisuuksiin alueella. Nykyinen kaava ajaa alueen ihmiset pois ja estää vaikutusalueella elämisen. Hyvänä pohjana ohjaukselle voisi pitää vaikka Kajaanin tuulivoimastrategiaa, jossa esimerkiksi määritetään tuulivoimalan etäisyys minimissään kahteen kilometriin asutuksesta. Jo pelkästään tuolla vaatimuksella	Merkitään tiedoksi.

MIELIPIDE	VASTINE JA TOIMENPITEET
tämänkin puiston vaikutusalue pienenisi todella paljon, joka samalla lisäisi hankkeen kannatusta paikallisten keskuudessa. Esitän että kaavassa muutetaan tuulivoimaloiden sijoitusta siten, että asutukset jäävät kaavassakin mainitun lähivaikutusalueen 0-2 kilometriä ulkopuolelle.	
29. MIELIPIDE 15	
Mielestäni päätös alkaa kaavoittaa Honkamäen, sittemmin Honkamäki-Viidankankaan aluetta tuuliteollisuusalueeksi on ollut alun alkaen suuri virhe. Esitän, että kaavoituksesta luovutaan kokonaan (VE0). Nyt hankkeessa on jo enintään 31 voimalaa. Määrä on yli kolminkertaistunut siitä, mitä maanomistajille uskoteltiin vajaat 3 vuotta sitten, kun tuulivoimayhtiöt alkoivat tarjota heille sopimuksia alueelle. Yhteysviranomainenkin totesi, että hankealue on nyt vähintään kaksinkertainen maakuntakaavassa tuulivoimapotentialiseksi osoitettuun alueeseen verrattuna. Olen iloinen siitä, että edes muutama päättäjä oli käynyt tutustumassa alueeseen. Uskon edelleen, ettei moni päättäjistä edes tiedä koko alueesta muuten kuin karttojen perusteella. On helppoa tehdä päätöksiä kyllä ja aluetta sen paremmin tuntematta, kasvottomalla raha ratkaisee -periaatteella. Tuuliteollisuusalueet (myös esim. Kurvilanmäki ja Metsärinne ovat lähialueella) tuhoaisivat paitsi kokonaisia kulttuurihistoriallisesti arvokkaita, yhteisöllisiä kyllä luontoineen ja eläimineen, karkottaisivat pois alueen veroa maksavat ihmiset. Eräskin päättäjä sanoi, ettei Sonkajärven kuntaa ole parinkymmenen vuoden kuluttua enää ollenkaan. Pelotellaan kuntaliitoksilla vaihtoehtona tuuliteollisuudelle. Entä sitten? Jo nyt saamme ainakin täällä sivukylillä valtaosan palveluista naapurikunnista. Jos kuntaliitos esimerkiksi lisälmeen "uhkaa", Honkamäki-Viidankangas on tuuliteollisuudelle kaavoitettuna alueena kaupungille huomattavasti houkuttelevampi kuin nyt. Sen jälkeen erämaisesta luonnostamme lisälmen ja Kajaanin rajamailla ei olisi enää mitään jäljellä.	Tuulivoima-alueen toteuttamisen mahdollistaminen Honkamäki-Viidankankaalla on Pohjois-Savon maakuntaohjelman 2022–2025 toteuttamista tukeva toimenpide. Honkamäki-Viidankankaan tuulivoimahankealue on osoitettu Pohjois-Savon maakuntakaava 2040, 2. vaiheen ehdotuksessa tuulivoimapotentialiseksi alueeksi (tv-1). Maakuntahallitus on maakuntakaavan hyväksynyt 25.11. ja maakuntavaltuusto käsittelee asiaa 17.12.2024. Hankkeen ympäristövaikutuksen arvioinnin (YVA) yhteydessä on laadittu kattavasti selvityksiä (osa vain viranomaiskäyttöön), joita on hyödynnetty kaavaluonnosta laatiessa. Perusteltu päätelmä on annettu 3.10.2024. Perustellusta päätelmästä saatua palautetta huomioidaan kaavaehdotuksen laadinnassa. Osayleiskaavaa laaditaan tarkemmassa mitakaavassa ja tarkempien selvityksien pohjalta.
Eikö meidän kannattaisi pitää puolemme tuuliteollisuutta vastaan ja profiloitua jatkossakin houkuttelevana luonto- ja asumiskohteena, jolloin voisimme säilyttää vetovoimamme esimerkiksi matkailutulojen muodossa? Onko kunnan alkuperäisestä strategiasta luonnonläheisenä kuntana, jossa on hyvä elää, asua ja harrastaa, enää mitään jäljellä? Pelkät kirkonkylät tuskin kovasti sellaisinaan houkuttelevat maaseudulla asumisesta ja harrastamisesta kiinnostuneita nuoria.	Merkitään tiedoksi. Kunta on kaavan vireiltulosta päättäessään ilmaissut halunsa olla mukana edistämässä tuulivoimatuotannon lisäämistä Suomessa.
Itse näen kuntaliitoksen lisälmen tai Kajaanin kanssa huomattavasti pienempänä uhkakuvana Sonkajärvelle kuin tuuliteollisuuden kaavoittamisen tänne. Tuuliteollisuudesta tulevia verotuloja tuskin ohjataan jatkossakaan sivukylien kehittämiseen. Päämääränä on kunnan kasvukeskuksena pidetyn Sonkajärven kirkonkylän kehittäminen. Harva päättäjä tiedostaa, että esimerkiksi Hirvijärven kylä lisälmen ja Kajaanin lähes puolimatassa voisi olla myös houkutteleva asuinalue, josta on helppo liikennöidä suuntaan ja toiseen viitostien (ja Sukevan rautatieaseman) kautta. Jo nyt monet käyvät sieltä töissä naapurikunnissa tai reissutöissä suuremmissa kaupungeissa. Etätöistä puhumattakaan, esim. kesämökillä.	Merkitään tiedoksi.
Veroa maksaviin kuntalaisiin ja nuoreen sukupolveen kannattaisi panostaa, tiestöä ja palveluita kehittämällä. Ei niin, että karkotetaan viimeisetkin ihmiset pois kyliltä. Monet alueen nuoret ovat jo tuulivoimauhan vuoksi lähtökuopissa,	Merkitään tiedoksi.

MIELIPIDE	VASTINE JA TOIMENPITEET
eivätkä aio palata voimaloiden juurelle, jos niitä tulee. Kuka haluaisi asua kunnassa, joka antaa ryöstää kuntalaisiaan kuntalaisten tasa-arvoa, ihmisarvoa ja ihmisoikeuksia kunnioittamatta?	
Suurin hyötyjä olisivat tuulivoimayhtiöt, jotka vievät sähköön muualle Eurooppaan. EU:n vetyst strategia on käytännössä Saksan strategia. Suomi sitoutuu tuottamaan Saksalle ”puhdasta” sähköä ja vetyä. Haluammeko tosiaan olla muun Euroopan siirtomaa, ja Sonkajärvi vielä yksi Pohjois-Savon edelläkävijöitä? Ja ottaa riskit haitoista?	Merkitään tiedoksi.
Luontopaneelissa Viitasaarella 29.6.2024 Margareta Haverinen toi esille hiljaisuuden merkityksen ihmisen hyvinvoinnille. Sen raja on käytännössä 35 desibeliä. Terveydelle vaarallinen melutaso on jo 60 desibeliä. Tuulivoimayhtiöiden melumallinnuksiin ei voi luottaa, koska useiden, aikaisempaa korkeampien myllyjen yhteisvaikutusta on vaikea ennustaa. Haverisen mukaan Järvi-Suomessa ääni voi kantaa kallioilta kauas, ja kallion sisällä ääni kulkee vielä viisi kertaa nopeammin kuin vedessä. Hertseissä mitattava äänen taajuus on yhtä merkittävä kuin desibelit haitallisuuden luokittelussa. Eläimille tuulivoimaloiden äänten on todettu aiheuttavan tiinehtymisongelmia, keskenmenoja ja poikasten epämuodostumia. Euroopasta ja Yhdysvalloista on saatavilla tutkimustietoa, jonka mukaan infraääni laskee ihmisellä sydänlihaksen voimaa 20 prosenttia. Sydämentahdistimet eivät toimi tuulivoimaloiden lähistöllä, Haverinen kertoi. Helsingin Sanomat uutisoi 18.7.2024 Luonnonvarakeskuksen professori Anne Tolvasen tutkimuskatsauksesta. Siinä todetaan muun muassa, että tuulivoimaloiden aiheuttamat infraäänit häiritsevät poroemojen ja vasojen välistä viestintää. Myös muilla lajeilla poikaskuolleisuus voi olla suurempaa tuuliteollisuusalueen läheisyydessä. Tuulivoimaloiden aiheuttama maan värähtely voi tuntua ihmisessä esimerkiksi Parkinsonin taudin kaltaisina tärinäoireina levossa ollessa. Monet tuulivoimala-alueiden lähellä asuvat ovat kertoneet myös talonsa ikkunoiden helisevän. Tuulivoimaloiden yhteisvaikutukset ovat suuri kysymysmerkki, koska vastavia, yhtä korkeita teollisuuslaitoksia ei ole vielä missään muualla maailmassa toteutettu. Tuulivoimalainsäädäntökin on puutteellista, ja lainsäädännön kehitystä tulisi odottaa.	Merkitään tiedoksi. Melumallinnukset tehty Ympäristöministeriön ohjeistuksien mukaisesti. Metsäpeurojen osalta, johon kyseisen tutkimuksen tulokset lähinnä voidaan yhdistää koska metsäpeura on peuran alalaji ja poron lähisukulainen, LUKE suosittelee vähintään viiden kilometrin etäisyyttä tuulivoimalan ja metsäpeuran käyttämille alueiden väliin, mukaan lukien Natura-alueet, jossa laji on suojeluperusteena. Sonkajärven hankealue jää kauas, noin 15–20 km päähän, lajin tärkeimmistä ekologisista yhteyksistä. Hallitusohjelman kirjausten mukaan mm. tuulivoiman toimintaedellytyksiä kehitetään hallitusohjelman lähtökohtien edellyttämästä sähköntuotannon lisäystarpeesta huolehtien sekä siten, että yhteensovitetaan tuulivoiman sosiaalinen hyväksyttävyyden ja investointien toteutumiselle suotuisa toimintaympäristö.
Lukuisia tuulivoima-alueiden vastustajien nimilistoja ja kuntalaisaloitteita on kerätty lähikylillämme. Yhteysviranomaisen lausunnossa YVA-ohjelmasta todetaan, että useimmissa mielipiteissä hankkeen toteuttamiseen suhtaudutaan kielteisesti ja useimmin kannatettu on VE0, eli ettei hanketta toteuteta. Eikö kunnan tulisi kuunnella kuntalaisten mielipidettä? Pyydän myös tarkistamaan, onko ELY-keskus pyytänyt ollenkaan lausuntoa Hirvijärven Erämiehet ry:ltä, joka on yksi keskeinen toimija alueella? Ainakaan yhdistysten listalla ei ollut metsästysseuran nimeä.	Hirvijärven seudun erämiehet ry on ollut hankkeen ympäristövaikutusten arviointi (YVA) -prosessin seuraryhmässä ja heillä on ollut mahdollisuus kommentoida YVA:n sisältöä. Kaavaehdotuksen nähtävillä olo aikana on mahdollista antaa muistutuksia.
Maaseutukylä on tietoisesti heikennetty jo pari-kolmekymmentä vuotta. Surulista on, että jo 1700 – 1800 -luvulla raivatut, Sonkajärven kunnan ensimmäisten sukujen tilat tyhjennetään ja kiinteistöjen omistajilta ryöstetään heidän väkivoin hankkimansa omaisuus. Talojen arvon on jo voimaloiden suunnitteluvaiheessa todettu laskeneen. Monilta nuorilta löytyisi kuitenkin vielä halua asua maalla, ja palata sinne opiskelujensa päätyttyä. Maaseudulla myös yhteisöllisyys ja naapuriapu ovat edelleen voimissaan. Vetoankin teihin päättäjiin, ajatelkaa!	Merkitään tiedoksi.

MIELIPIDE	VASTINE JA TOIMENPITEET
30. MIELIPIDE 16	
Suunniteltu hanke on liian lähellä pysyvää asutusta, loma-asutusta ja luonto-harrastuksia. Haittoja on aliarvoitu. Energian tuotannon pitää olla täällä lähellä kuluttajia, joista suurin osa asuu täällä etelässä. Näen kovin ikävänä asiana sosiaalisesti, yhteiskunnallisesti ja poliittisesti sen, että syrjäseudut valjastetaan tuottamaan energiaa tänne etelään. Siellä Sonkajärvellä olisi aika panna hanttiin etelän herroille.	Hankkeen ympäristövaikutuksen arvioinnin (YVA) yhteydessä on laadittu kattavasti selvityksiä (osa vain viranomaiskäyttöön), joita on hyödynnetty kaavaluonnosta laatiessa. Perusteltu päätelmä on annettu 3.10.2024. Perustellusta päätelmästä saatua palautetta huomioidaan kaavaehdotuksen laadinnassa.
31. MIELIPIDE 17	
Mielipiteen esittäjä vastustaa kaavaan merkittyä sähkönsiirtoreitin vaihtoehtoa, jonka mukaan sähkön siirtojohto rakennettaisiin Hankalammen ylitse. Perusteluina viitataan ensinnäkin Sonkajärven kunnanhallitukselle 9.10.2023 toimitetun Honkamäki-Viidankankaan tuulivoimahankkeen ympäristövaikutusten arviointiohjelmasta ja osallistumis- ja arviointisuunnitelmasta esitetyn kiinteistönomistajan mielipiteen perusteluihin. Lisäksi vedotaan perusteluina seuraaviin seikkoihin: - siirtojohdon rakentaminen Hankalammen yli pilaa maiseman lammen ympärillä sijaitsevalta viideltä tilalta, - xx tilaa on käytetty vapaa-ajan asuntona viimeiset 60 vuotta, - tilan pellot ovat otteet viljeltynä perinteisen maiseman säilyttämiseksi, - lammen rantaa pitkin kulkee mökkitie, jonka ympärille on kasvatettu runsas koivupuusto ja -kuja. Mökkitietä pitkin ei voi tietä ja puustoa vaurioittamatta ajaa raskasta liikennettä. Tilalle ei ole muutakaan reittiä, - vapaa-ajan asunnon ja Poromäentien välissä on paikoin yli 100-vuotiaista kuusikkoa, joka on säilytetty puistomaisena, eikä talousmetsänä, - Kumpusenmäen suunnasta kulkua vaikeuttaa olennaisesti Syvätammesta Kumpuselkään laskeva Syväjoki / Harppuu joki, - tilasta on muodostunut rauhallisen sijainnin vuoksi paikka, jossa etäimet viihtyvät; Hirviä, kauriita, kurkia ja joutsenia näkyy jatkuvasti. Ahmalla on säännöllinen reitti Syväjoen rantoja pitkin. Karhun jälkiä näkee usein ja susikin on tullut aamulenkillä vastaan. Majava pesii Syväjoella.	Merkitään tiedoksi. Osayleiskaavalla ei ratkaista sähkönsiirtoa.
32. MIELIPIDE 18	
Raha ratkaisee, ihmisarvolle ja omaisuuden suojalle hankealueella viitataan kintaalla – onko hankealueen ihmisillä enää edes 'rakkikoiran arvoa'? Tasa-puolisuus hankealueen asukkaiden ja maanomistajien ja muiden kuntalaisten kesken ei toteudu millään lailla eikä kunta edes yritäkään tulla vastaan hankealueen 'kärsijöitä' – tarvitaan tietoa ja halua toimia! Se, että merkitään 'kirjataan huomioduksi' ei riitä, vaan juuri näitä kohtia pitäisi vielä pohtia ja selvittää eteenpäin. Johtopäätökset 'ei ole merkittävä' tai 'ei ole erityisen merkittävä' ei riitä, sillä varmasti on merkittäviä seurauksia, kun otetaan kaikki näkökulmat huomioon eritoten hankealueen asukkaiden silmin. Näillä on merkitystä ja joka ikiset vastaavien merkintöjen kohdat pitää vielä katsoa läpi ja selvittää! Omaisuuden suoja ja ihmisarvo, luonto ja eläimet ovat aivan yhtä tärkeitä ja arvokkaita asioita myös voimalapuistojen puristuksiin väliin jääville. Nythän ei puhuta vain yhdestä tai kahdesta vaan useammasta voimalapuistosta!	

MIELIPIIDE	VASTINE JA TOIMENPITEET
Vastustan kaikkia Sonkajärven tuulivoimapuistohankkeita ja eritoten Honkamäki-Viidankankaan hanketta ja toivon sydämestäni, ettei hanketta toteuteta (VE0). Toivoisin myös, että kaavaakaan ei tälle hankkeelle tehtäisi. Vastustan koko hanketta, piste. Toivon myös, että ihme tapahtuu ja kuntapäättäjät vihdoin heräisivät!	Merkitään tiedoksi.
Mikäli kunta antaa hankkeen ja prosessin edelleen jatkua, on kuntapäättäjillä ja kaavoittajilla jo viimeinen aika alkaa ottaa asioista selvää ja ymmärtää, mihin ovat kuntaa ajamassa. Asia, josta päätetään, ei niin yksinkertainen ole eikä lainsäädäntö tue tämän hetken tarpeita. Lainsäädäntö ja ohjeistukset ovat jo auttamattomasti vanhentuneita, mutta niihin hankkeenvetäjät vetoavat ja sanovat niitä noudattavansa. Voimassa oleva, olemattomasti hoidettu ja päivitetty lainsäädäntö siis tukee liiketoimintaa harjoittavia hankevetäjiä, ei suomalaisia kuntalaisia. Sonkajärven kuntapäättäjien on kuitenkin syytä muistaa, että tässä epäsorrossa, he ovat kuitenkin henkilökohtaisesti vastuussa tehdyistä päätöksistä (vrt. Lex Kittilä). Toivottavasti he ymmärtävät tämän ja jokainen heistä jalkautuisi Honkamäki-Viidankankaan maastoon ja etsisivät tietoa päätöksen tueksi myös oma-aloitteisesti, jolloin myös omat silmät asialle avautuisivat. Hankevetäjän arvioita ei pitäisi kyseenalaistamatta niellä eikä vain niihin pohjata päätöstään. Ne todellakin perustuvat vanhentuneeseen lainsäädäntöön ja bisnes on bisnestä, porsaan reiät lainsäädännössä ja oheistuksissa käytetään hyväksi. Ihmettelen myös, miksi näin isoja hankkeita ei edes kilpailuteta. Yksityiset maanomistajatko, jotka tekevät sopimukset tuulivoimayhtiön kanssa, saavat päättää kaikkien kuntalaisten puolesta, että alueelle ensinnäkin tehdään tuulivoimapuistoja ja toisekseen ensimmäiselle tarjoavalle yhtiöllekö hanke noin vain annetaan tehtäväksi?	Sonkajärven kunnanvaltuusto teki 14.11.2022 (43 §) päätöksen osayleiskaavan käynnistämisestä. Kunta on siten halunnut olla mukana edistämässä tuulivoimatuotannon lisäämistä Suomessa. Hankkeen ympäristövaikutusten arvioinnista on saatu perusteltu päätelmä 3.10.2024. Hankkeen YVA:n ja OYK:n käsittelyissä on useita eri viranomaisia varmistamassa, että suunnitelmat laaditaan lakien, asetusten ja ohjeistuksien mukaisesti.
Olisi ensiarvoisen tärkeää, että kunnalla olisi tuulivoimastrategia ja oma asian tuntija, joka voisi jakaa tietoa päättäjille ennen kuin päätöksiä tehdään. Kun näin ei ole, niin suosittelisin päättäjien alkamaan keräämään tietoa päätöksen tueksi ja tutustumaan edes viime aikaisiin tietoihin ja keskusteluihin, esimerkiksi "Luontopaneeli Viitasaarella 29.6.2024" kuunnelmaan ja Lapinlahdella 2.9.2023 järjestettyyn tuulivoimatilaisuuteen. Suosittelisin tutustumaan myös viimeaikaisiin tutkimuksiin, mm. DI Hannu Nykäsen tutkimus "Tuulivoimaloiden synnyttämän melun ja värinän terveysriskit – esitutkimus" on nykyisin voimassa olevaa ohjeistusta paljon tuoreempi ja päivätty 7.3.2023. Sekä tutustumaan myös Luonnonvarakeskuksen tutkimukseen 2023, jonka mukaan 2/3 eläimistä siirtyy 5 km etäisyydelle tuulivoimasta ja kun voimaloiden koot kasvavat, myös etäisyydet todennäköisesti tulevat kasvamaan. Tietoa tulee koko ajan lisää, mutta valitettavasti se kerkeää jo osittain vanhentua uusien hankkeiden muutosten ja tuulivoimaloiden koon kasvun myötä.	Merkitään tiedoksi.
Onko nyt kiire tehdä päätöksiä, kun tiedetään, että lunastuslaki tulee eduskuntaan syksyllä, myös 3–5 tuulivoimalan hankkeet aiotaan liittää YVA-menettelyn alaisiksi (koskee mm. pienempää Sonkajärven kunnan hanketta ko. hankkeen vieressä), maisema-arviointia tullaan uudistamaan, kansallisesti aiotaan yhtenäistää etäisyys- ja melurajat ja säätää kiinteistöverojen tasausjärjestely. Kyllä nämä muutokset olisivat hyvä nähdä loppuun saakka ennen kuin lopullisia päätöksiä tehdään. Jos näiden lisäksi saataisiin vielä laki tuulivoimarakentamiseen ja tuulivoimatuotanto saada ympäristöluvalliseksi, kuten muukin energian tuotanto. Ehkä saada vielä purkurahasto lakisäätiseksi ja perustusten purkaminen maaperästä pakolliseksi, pysyvän hiilinielun hävittäminen ja luontohaitta korvattavaksi sekä ihmisarvon ja asuntojen arvonalentuminen korvattavaksi. Ehkä näiden päätösten turvin olisi helpompaa lähteä tekemään kauas kantoisia päätöksiä ihan kansallisellakin tasolla. Metsäkato ei paljon menoa jarruta,	Hankkeen ympäristövaikutuksen arvioinnin (YVA) yhteydessä on laadittu kattavasti selvityksiä (osa vain viranomaiskäyttöön), joita on hyödynnetty kaavaluonnosta laatiessa. Perusteltu päätelmä on annettu 3.10.2024. Perustellusta päätelmästä saatua palautetta huomioidaan kaavaehdotuksen laadinnassa. Maankäyttö- ja rakennuslain 77 § käsittelee tuulivoimarakentamista (1.1.2025 alueidenkäyttölaki).

MIELIPIIDE	VASTINE JA TOIMENPITEET
kun buumi tuulivoiman saamiseen ja Itä-Suomen elvyttämiseen on päällä ja kiire on saada veromarkkoja sisään. Mutta mihin se johtaa? Kerran on jo nähty buumi ojittaa koko Suomen suot ja mihin se johti? Nyt 50 vuoden jälkeen otetaan takapakkia. Kansallinen ojitushanke on täysin verrannollinen tähän buumiin ja pelkäänpä, että samaa takapakkia joudutaan tämänkin asian vuoksi tulevaisuudessa ottamaan. Eikö virheistä voi oppia? Kaikki sama ei sovellu kaikialle. Onko Sonkajärven kunta todellakin lähtemässä mukaan Itä-Suomessa ensimmäisten joukossa hankkeeseen ilman omaa strategiaa ja tietämystä ja ymmärrystä asiasta tai tietoa siitä, miten hallitus tulee säätämään kiinteistöverojen tasauksen?	
Mikäli hitaasti kasvava faktoihin perustuva tietomäärä ei vielä vakuuta kunnan päättäjiä vaan ollaan edelleen viemässä hanketta eteenpäin vaikkei täysin tutkitusti tiedetä, miten se vaikuttaa luontoon, eläimiin ja ihmisiin, olisi syytä tarttua ja vaikuttaa asioihin, joihin kunta ja viranomaiset voivat vaikuttaa suojellakseen kuntalaisia, eläimiä ja luontoa. Ympäristölupaa ei vaadita, mutta voi vaatia ja hakea. Kunnalla on lobbausoikeus tässä kuten on kaavoituksessakin. Kunta voi säätää omat ehtonsa, esim. rajata etäisyyksiä esim. lähimpiin asutuksiin. Nyt selonteossa kerrotaan, että 'Metsärinteen kohteeseen on suunnitteilla kolme voimalaa, jotka sijaitsevat lähimmillään noin 4,5 km etäisyydellä Honkamäki-Viidankankaan voimaloista. Kurvilanmäen osalta tarkastellaan 46 voimalan suunnitelmavaihtoehtoa, jonka minimietäisyys Honkamäki-Viidankankaasta on noin 8,5 km'. Ja näiden väliin ja puristuksiin jää asutustoa – eihän suojavyöhykkeet millään voi olla näin lyhyet lähimpään asutukseen. Kunta: tähän nyt päätöstä ja etäisyydet kuntoon! Vähintään 2–5 kilometriä suuntaansa asutukseen! Tuota pidän vähimmäisvaatimuksena, kun sitä on käytetty muuallakin, mutta oikeasti kun ollaan vesistön ja kalliokkoisen maan läheisyydessä, varmaan oikea välietäisyys olisi vähintään 10 kilometrin luokkaa ja tähän on viimeaikaisissa kirjoituksissa myös vedottu juurikin vesistön ja kallion vuoksi. Kallion johtamaan meluun ei ole tietääkseni tieteellistä tutkimusta ole vielä tehty, niin en voi siihen vedota. Mutta uskon, että piakkoin tullaan tekemään. Eläimet lukevat maaperän värähtelyt ja aistivat ja toimivat sen mukaan. Ihminen tulee vain kärsimään selittämättömistä oireistaan. Varsinkin tässä tilanteessa, kun yhteisvaikutuksia tulee useammasta hankkeesta ja asutus puristetaan näiden hankkeiden väliin, vesistön ja kallion väliin myöskin.	Osayleiskaava on laadittu maankäyttö- ja rakennuslain 77 a §:n tarkoittamana oikeusvaikutteisena yleiskaavana (1.1.2025 alueidenkäyttölaki). Osayleiskaavaa voidaan käyttää kaavan mukaisten tuulivoimaloiden rakentamisluvan myöntämisen perusteena tuulivoimaloiden alueella (tv-alue). Osayleiskaavassa osoitetulle tuulivoimaloiden alueille voidaan sijoittaa esitetyt tuulivoimalat ja niiden vaatimat rakennusoikeudet. Rakentamislupa voidaan myöntää suoraan yleiskaavan perusteella voimalatyyppille, joka on kaavoitusprosessin aikana tarkastelussa ollut voimalavaihtoehto tai vaikutuksiltaan kyseistä voimalatyyppiä vastaava tai vaikutukseltaan vähäisempi sekä tuulivoimalakokonaisuukselle, jonka tuulivoimaloiden yhteisvaikutukset melun sekä muiden vaikutusten osalta eivät ylitä kaavaratkaisun perusteena olevien mallinnusten ja selvitysten raja-arvoja.
Etäisyydet on hyvä laittaa kuntoon myös voimaloiden keskinäisen sijainnin osalta, kuten DI Hannu Nykäsen tutkimuksessa todetaan. Tällä vältetään aiheutonta äänimelua. Vähintään 8 kertaa roottorin halkaisija eli n. kahden kilometrin etäisyydet pitää ottaa huomioon. Tämä johtaa automaattisesti voimaloiden määrän pienenemiseen tässäkin hankkeessa. Hankevetäjät tunnetusti esittävät aina liian tiheää rakennusta. Laskekaapa välimatkat uudestaan, ne pitää olla ko. aikaisemmin mainitun tutkimuksen mukaiset, jotta kuntalaisia kuullaan. Vähän epäilen, että välimatkat on kaikkien voimaloiden osalta edes oikein laskettu hanketoimijan mukaan nytkään – tornien keskinäiset etäisyydet saatikka etäisyydet asutukseen eivät toteudu edes nykyisin, jo vanhentuneen oheistuksen mukaisesti.	Tuulivoimaloiden aiheuttaman keskiäänitason mallinnus on suoritettu laskentastandardin ISO 9613-2 mukaisesti AFRY Numerola-mallinnusohjelmistolla. Melutasoihin on lisätty Ympäristöministeriön 14.9.2016 antaman lisäohjeistuksen mukainen 2 dB:n varmuusarvo. Melumallinnus on toteutettu Ympäristöministeriön mallinnusohjeistuksen mukaisesti.
Hankevetäjä vetäytyy nykysäädösten suojaan eikä todellakaan halua hakea ympäristölupaa. He tietävät, että melu- ja välkemallinnukset tehdään väärin eivätkä ne kuvaa todellisuutta ja siksi he vastustavat ympäristölupaa. He eivät ole pystyneet esittämään kaavaa, jolla mittaukset on tehty esitettyjen tornien	Tuulivoimalan rakentaminen edellyttää rakentamislupaa. Tuulivoimahankkeet eivät lähtökohtaisesti tarvitse ympäristölupaa, sillä kaikkia tuulivoimalan ympäristövaikutuksia (melu, maisemavaikutus, vaikutus eläimiin ja

MIELIPIIDE	VASTINE JA TOIMENPITEET
mukaisesti. Eivät tule esittämäänkaan, sillä ne perustuvat pienemmistä voimaloista saatuun tietoon ja laskelmat pohjautuvat jo lähtökohtaisesti liian pieniin määriin ja arvoihin. Totuus tulee esille vain jo rakennettujen myllyjen toimesta ja ihan varmasti tässäkin tapauksessa tullaan siihen, että oireita lähiasukkaille tulee, mutta miten edes yrittää puolustautua, kun ympäristölupaa ei ole. Ehdottomasti ympäristölupa hakuun ja heti, ei vasta rakennusvaiheessa tai pahimmassa tapauksessa ei ollenkaan!	lintuihin) hallitaan voimaloiden huolellisella sijoittamisella. Tuulivoimarakentamiselle voidaan mahdollisesti tarvita ympäristölupa, mikäli se aiheuttaa kohtuuttomaksi katsottavaa räsistusta naapurussuhteiden mukaan. Perusperiaatteena on kuitenkin, että tuulivoimalat eivät yleensä vaadi ympäristölupaa. Tehtyjen selvitysten perusteella melun ja välkkeen ohjearvot jäävät alle kaikkien lähialueen asuin- ja loma-asuntojen kohdalla. Kaavassa on säädetty, että rakentamislupien myöntämiseen liittyen on varmistettava, ettei melun ohjearvoja ylitetä.
Yhteisvaikutukset kaikkien alueen tuulivoimahankkeiden kanssa pitää ottaa huomioon. Samoin 5-tien vaikutus. Hankealueiden puristuksiin väliin jäävälle asutukselle ja matkailulle näillä on eritoten merkittäviä vaikutuksia. Ei voida tyytyä vain johonkin hankevetäjän vastineeseen, että jokin yhteisvaikutus on heidän mielestään vähäpätöinen ottaa mukaan. Kaikki vaikuttaa ja kaikki on otettava tarkasteluun mukaan.	Honkamäki-Viidankankaan tuulivoima-alueen kaavoituksessa on keskitytty arvioimaan yhteisvaikutuksia pääasiassa noin 25 kilometrin päähän tuulivoimaloista ylettyvälle vaikutusalueelle sijoittuvien muiden tuulivoimahankkeiden kanssa.
Rakennusaikainen melu ja liikennehäiriö maa- ja kallioaineksen otosta ja kuljuksesta minusta pitäisi arvioida vielä tarkemmin. On jo nykyisten selvitysten perusteella selkeää, että melu ja ilmanlaatu päästöt Hirvijärventien osalta, ja varmasti myös muilta lyhyemmiltä osuuksilta, tulevat olemaan koko rakennusajan ongelma. Terveysvaikutusten ei arvioida olevan 'erityisen merkittäviä' ja pölyämisenkin 'korkeintaan vähäiset'. Hiekkapinnalta lentää jo normaalina kuivana kesänä pölypilvet pikkuautojen toimesta. Siihen kun laitetaan rekat liikenteeseen paljon suuremmalla ajomäärällä, niin avot! Myönnetään kyllä, että riskejä on, mutta miten niihin varaudutaan – ei minkäänlaista riskien hallintaa tai edes yritystä!	Merkitään tiedoksi ja huomioidaan jatko-suunnittelussa. Rakentamisen aikana teiden pölyämistä voidaan ehkäistä esimerkiksi kastelemalla.
Suunnitelkaa kaava edes yllä mainitut tietolähteet huomioiden ja niin, ettei maanomistajat, joiden maa-alueille tuulivoimalat eivät tule, joudu luopumaan puoli-ilmaiseksi maa-alueistaan infran rakentamisen tai muun vastaavan vuoksi tai muutoin joudu maa-ainesten noston ja siirron tai teiden levittämisen vuoksi tai muutoin muutokset heikennä heidän metsätaloutensa harjoittamistaan eikä vaaranna elinolosuhteita pölyn ja melun vuoksi, edes rakennusajana. Maanomistajat, jotka suurimmalta osin asuvat muualla, ovat valmiit ottamaan nämä vastaan, mutta paikan päällä asuville nämä haitat jäävät. Ottakaa myös siirtolinjan maanomistajat huomioon kaavassa, myöskään he eivät saa joutua tämän sirkuksen vuoksi sijaiskärsijöiksi, kun lunastuslakiakaan ei vielä ole saatu päivitettyä nykypäivään.	Merkitään tiedoksi. Osayleiskaavalla ei ratkaista sähkönsiirtoa. Sähkönsiirron vaikutuksia on tarkasteltu hankkeen YVA-selostuksessa.
On täysin järjenvastaista, että kaava olisi laajempi kuin maakuntakaava. Kaikkiin selvityksessä otettuihin kohtiin pitää pystyä myös kaavalla vastaamaan ja ottamaan alueen ihmiset, eläimet ja luonto huomioon tasavertaisesti. Ja ehdottomasti on otettava kantaa niin rakennusaikaisiin, hankeaikaisiin ja hankkeen jälkeiseenkin aikaan. Rakennus- ja hankeaikaisista virheistä tulemme me jo kärsimään ja tuleva sukupolvi hankkeen jälkeisistä virheistä. Kaavan on hyvä pitää sisällään myös napakat määräykset vastuuvetoista ja purkamisesta kaiken perustuksen ja rakenteiden osalta. Myöskään maan alle ei saa jättää mitään maatumatonta vaan ennallistaminen ja maisemointi pitää tehdä perusteellisesti niin, ettei myöskään lähialueille aiheuteta ylimääräistä haittaa. Suomi	Elinkaaren lopussa tuulivoimala puretaan ja sen osat kierrätetään. Tuulivoimaloiden pe-

MIELIPIDE	VASTINE JA TOIMENPITEET
tulee jatkossakin olemaan metsätalousmaa – sitä ei pidä näillä toimilla tuhota. Myös tuleva sukupolvi haluaa ottaa koppia metsätalouden harjoittamisesta, ei lähteä tuhoamaan sukupolvien työtä ja lähteä ratsastamaan yhden sukupolven ajan tuulivoimalla! Tämä on väliaikainen buumi, eikä ainiaan jatkuvaa vaan täytyy pystyä asennoitumaan niin, että metsätalous saadaan taas takaisin siihen, mistä sitä lähdettiin tuhoamaan!	rustukset maisemoidaan ympäristöön sopivaksi. Tuulivoimalan purkamisesta vastaa silloisen lain mukaan voimalan omistaja.
33. MIELIPIDE 19	
Kotimme ja tilamme metsineen ja peltoineen tulee sijaitsemaan tuolla kaava ehdotuksella tuulivoimaloiden ympäröimänä. Maisema haitta on merkittävä. Vaikutus tulee olemaan maisema, melu ja välke. Tuulimyllyistä lähimmät seitsemän myllyä 1.5 -1.7km säteellä mäellä sijaitsevaa kotitaloa, ja loputkin tulee näkymään suunnitellun lähes 300 metrin korkeuden vuoksi. Myös tulevat mäen ympärille tulevat tiestöt ja suuret siirtolinjat tulevat pysyvästi muuttamaan aiemmin maisemaa rikastuttaneen metsistön. Melumallinnuksessa taloa ympäröi dB 40-45 meluhaitta. Haluamme vedota naapurisuhde lakiin, jossa kaikki asumisviihtyvyyteen vaikuttavat asiat on otettava huomioon.	Maisema-, melu- ja väлкеvaikutuksia on arvioitu hankkeen ympäristövaikutusten arvioinnissa ja osayleiskaavassa. Maisema-arviointi pohjautuu maisemaa ja rakennettua kulttuuriympäristöä käsitteleviin lähdeaineistoihin, maastokäyntiin ja sen pohjalta tehtyyn maisemaselvitykseen sekä näkyvyysalueanalyysiin ja havainnekuviin. Melu- ja välikeselvitykset laadittu voimassa olevien ohjeistuksien mukaisesti, joiden pohjalta laadittu vaikutusten arvioinnit. Tuulivoimarakentamiselle voidaan mahdollisesti tarvita ympäristölupa, mikäli se aiheuttaa kohtuuttomaksi katsottavaa rasitusta naapurussuhteiden mukaan. Perusperiaatteena on kuitenkin, että tuulivoimalat eivät yleensä vaadi ympäristölupaa. Tehtyjen selvitysten perusteella melun ja välikeen ohjearvot jäävät alle kaikkien lähialueen asuin- ja loma-asuntojen kohdalla. Kaavassa on säädetty, että rakentamislupien myöntämiseen liittyen on varmistettava, ettei melun ohjearvoja ylitetä. Voimaloiden määrää on lisäksi vähennetty alueilta, joissa ihmisiin kohdistuvat maisemavaikutukset on havaittu runsaimmiksi.
Toivan yhteismetsän osalta meitä ei ole tiedotettu/ lähestytty mitenkään, tieto on yleisen aktiivisuuden varassa. Kaavaluonnoksessa esitetyt siirtolinjat reitti ja sekä tuulivoimaloiden väliset maakaapelit tulevat halkomaan metsätiloja ja näistä ei ole Pohjanvoiman kanssa ollut mitään keskustelua tai yhteydenottoa. Tiedustelustamme huolimatta emme ole saaneet kaavaluonnos vaiheessa mitään vastauksia.	Merkitään tiedoksi ja välitetään toimijalle tiedoksi.
Palautteen antamiseen kaavaluonnoksesta ei ole selkeää ohjetta, minne palaute pitää antaa. Lukee vain mihin mennessä palaute on annettava.	Muun muassa Sonkajärven verkkosivuilla ja maanomistajille lähetetyssä kirjeessä on ohjeistettu mielipiteiden jättämisestä. Myös hankkeen yleisötilaisuuksissa on ohjeistettu palautteiden jättämisiiin liittyen.
34. MIELIPIDE 20	
Omistamamme kiinteistöt, jossa on metsää ja myös asuinkiinteistö, sijoittuu tuulivoimahankealueen rajalle ja metsäkiinteistömme osittain hankealueen sisälle. Lähin voimala asuinkiinteistöstämme on suunniteltu n.1600m päähän ja metsäkiinteistöllä lähimmät voimalat sijoittuisivat 600m, 800m, ja 1200m pää-	Merkitään tiedoksi. Osayleiskaavan saadessa lainvoiman tuulivoimapuiston alue säilyy pääkäyttötarkoitukseltaan metsätalousalueena. Hankkeen myötä alueelle voidaan

MIELIPIDE	VASTINE JA TOIMENPITEET
hän. Pyrimme noudattamaan metsänhoidon osalta jatkuvan kasvatuksen periaatetta ja Kalliomäellä huolehdimme perinnemaiseman säilymisestä vanhojen peltöjen osalta. Hankkeen toteutuessa alueesta tulee teollisuusalue, eikä ole enää mahdollista käyttää aluetta virkistys käytössä, marjastamisessa ja sienestämässä entiseen malliin. Talvi aikaan olisi jopa vaarallista liikkua omassa metsässä laivoista irtoavan jään ja lumen vuoksi. Luonnossa liikkuminen ja eläinten seuraaminen kodin lähipiirissä on tärkeä harrastus. Luonto ja siellä liikkuminen ovat olennainen osa maaseutuasumista. Eläimistö alueella on monipuolinen erämaisesta luonnosta johtuen.	edelleen rakentaa maa- ja metsätaloutta palvelevia rakennuksia. Maanomistajilla on näin ollen mahdollisuus käyttää kiinteistöjään normaaliin tapaan. Tuulivoimaloiden alueella saa liikkua vapaasti rakentamisaikaa lukuun ottamatta. Ainoastaan sähköaseman alue aidataan.
Melumallinnukset ovat epäonnistuneet monella alueella suomessa ja tämän kokoisia voimaloita ei ole toiminnassa. Melu ja välike vaarantavat turvallisen ja terveellisen elinympäristön ihmisiltä ja metsän eläimiltä. Alue pirstoituu ja luonnon monimuotoisuus kaventuu. Maiseman menetyksen ja melun vuoksi kiinteistömme arvo alenee väistämättä. Näin isoa hanketta ei voi toteuttaa ilman suurta vahinkoa, maksajiksi jää lähellä asuvat ihmiset ja luonto. Mielipiteemme on VE0: hanketta ei toteuteta.	Melumallinnuksissa voimaloille on käytetty napakorkeutta 215 m ja turbiinityypin maksimäänitehotasoon lisätty ohjeistuksen mukaisesti 2 dB varmuusarvoksi. Välkevaikutuksille Suomessa ei ole määritetty virallista raja- tai ohjearvoa tai suosituksia. Suomessa tuulivoimahankkeissa yleisesti käytetään Saksan raja-arvoa ja Ruotsin maksimisuositusarvoa tarkasteltaessa välkevaikutuksia. Tehtyjen selvityksien tuloksien perusteella tuulivoimahankkeiden käyttöänotolla ei ole vaikutuksia asuinkiinteistöjen hintoihin, vaan hintatasoa määrittävät muut, yksilöllisesti arvioitavat tekijät.
35. MIELIPIDE 21	
Tuulivoimahankkeen suunniteltu sähkönsiirtolinja kulkee maatilamme halki Sonkajärvellä. Tilamme metsämaasta huomattava osa on jo jäänyt Finngridin voimalinjojen alle ja nyt suunniteltu linja pirstoisi tilaamme lisää. Suunniteltu linja halkaisisi aktiivisessa viljelyssä ja erityisesti laidunnuksessa olevan peltoalueen. Uusi linja tulisi myös lähelle tilakeskusta ja vakituista asuinrakennustamme. Myös naapurin vakituinen asuinrakennus sijaitsee hyvin lähellä suunniteltua linjaa peltoalueemme eteläpuolella. Ehdotamme, että linjaa siirrettäisiin niin, että se liittyisi olemassa olevaan Järvinlaan jo aiemmin, jolloin omistamamme ja vuokraamamme peltoalueet jäisivät linjan ulkopuolelle. Metsäämme linja-alueelle jäisi siinäkin vaihtoehdossa. Mikäli linjan siirtäminen ehdotuksemme mukaisesti ei onnistu, vaadimme, että peltoalueemme osalta linja kuitenkin suunnitellaan siten, että pylviäitä ei peltoalueelle tule.	Merkitään tiedoksi. Osayleiskaavalla ei ratkaista sähkönsiirtoa. Merkitään tiedoksi ja välitetään toimijalle tiedoksi jatkosuunnittelua varten.
36. MIELIPIDE 22	
Omistamme tilan tuulivoimahankkeen eteläisestä osasta. Kartalla omistamamme alue on alueella, jossa sijaitsee myös yksi muinaismuisto. Tuulivoimala sijaitsee juuri omistamme alueen pohjoispuolella. Alueella on hoidettua metsää. Annetuista selvityksistä ja kartoista päätellen alueelle ei olisi tulossa esim. teitä. Meitä kuitenkin kiinnostaa tietää, mitä vaikutuksia tuulivoimalalla on omistamme alueen metsänhoitoon, koska alue on kuitenkin tuulivoimalan vaikutusalueella. Onko mahdollisesti tarpeen hakata metsää ko. alueelta tai onko muita	Valtaosa kaava-alueesta on osoitettu maa- ja metsätalousalue -merkinnällä (M), joka mahdollistaa metsätalouden harjoittamisen alueella. Alueella sallitaan maa- ja metsätalouden harjoittamista palveleva rakentaminen. Rakentaminen edellyttää suunnittelutarveratkaisua, mikä ei koske maa- ja metsätalouteen liittyvää rakentamista eikä tuulivoimarakentamista.

MIELIPIIDE	VASTINE JA TOIMENPITEET
vaikutuksia? Lisäksi kiinnostaa tietää, mitä mahdollisesti tapahtuu tuulivoimalan perustuksille sen jälkeen, kun voimala puretaan. Jäävätkö perustukset paikoilleen vai puretaanko ne ja kuka tästä vastaa? Tätä olen kysynyt aiemminkin, mutta valitettavasti en ole saanut teiltä mitään vastausta.	Hanketta varten rakennettavaa tiestöä voidaan käyttää metsänhoitoon ja puunkuljetuksiin. Elinkaaren lopussa tuulivoimala puretaan ja sen osat kierrätetään. Tuulivoimaloiden perustukset maisemoidaan ympäristöön sopivaksi. Tuulivoimalan purkamisesta vastaa silloisen lain mukaan voimalan omistaja.